

מאמר מערכת

ארגוני אמנה

שוטטו בחוץ ירושלים וראו נא ודעו ובקשו ברוחובותיה אם תמצאו איש עוצה משפט מבקש אמונה ואسلح לה. ירמיהו.

אמר עולא, אין ירושלים נפדה אלא בצדקה, שנאמר ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה.

אמר רב פפא: אי בטלי יהירי בטלי אמגושים (יהירי, ישראל מותייריים בבלורית ובמלבושים יהירות כפרשים הללו. בטלי אמגושים, יבטלו המינים גלחים המשנאים אותם. ריש"ז). אי בטלי דיני בטל גזירפטו (בטלי דיני, רשעים מישראל שמטין דין. בטלי, מעל ישראל. גזירפטו, נוגשי שוטרי עובדי כוכבים. ריש"ז).

שבת קלט, א.

מדברי רב פפא לומדים יסוד חשוב מאוד בגדר כי כל דרכיו משפט, ובגדר מדה כנגד מידתם במדותיו של הקב"ה. אב שרצו לחנק את בנו ולהטותו לדרך טוביה מיסרו בשבט או מונע ממנו דבר מה וכדו' - אם יש רישיון לאב משתדל שהעונש יהיה בהתאם למעשה הבן, ולא נותן עונש גדול על מעשה פערוט. אבל לכוון שהיה מדה כנגד מטהו המעשימים עצם קשה מאוד ובדרך כלל בלתי אפשרי, כי אין לאב את הכלים לכך. אבל אצל הקב"ה - כל יכול - כך הם הדברים, על יהירות במלבושים ובלורית וכדו', שטרתנה להחשייב ולהראות את עצמו נאה, גוזר הקב"ה שהחוצה תהייה להפק, יקומו אנשים שישניאו את האדם הזה על הברית. דין רשות שנותל ממון תוך הטייה הדין, גורם שיקומו רשעים שייטלו ממנו שלא כדי. גם למדים מדבריו שמדריכי ה"ת הוא שכל מכה נשלטת וניתנת לרפואה: אם יחזר בו היהר מיהירותו, מובטח שתבטל השנאה כלפיו. וכן הדין הרשע אם יחזר מרשעותו, לא עוד יגשו בו שוטרי העכו"ם.

זהו א"כ דבר נפלא מדרכי המשפט של הקב"ה, שגם אדם שmagiu לו להתייסר בגין מעשיו הרעים, מקבל את הייסורים לא רק כפי מעשיו אלא על ידי מעשיו ממש.

ועתה למשפט וצדקה דרישא. ונobar הפסוק בישעיה א, כז: "ציוון במשפט תפדה ושביה בצדקה". והרבה פירושים נאמרו בו, אבל כדי שלא להאריך נכתוב מה שעהולה מתרגומם יהונתן ורשי ורבי קארו. פדיון ציוון [תחילת העיר עצמה כפשותו, ואח"כ שיבת השכינה לציוון] יהיה בהנחת המשפט על קו היישר, והזכות שתעמוד להשיב בניים לגבולם הוא הצדקה. הצדקה האמורה כאן היא מלשון צדק ואמת.

ונראח שהנחתה מדה כנגד מדה זהה הוא כך, שכבר כתבנו במאמר הקודם בגלויו 48 שארץ ישראל וירושלים בפרט הוא מקום שאינו נסבל שם עוננות, והקב"ה מדקדק עם השוכנים בציון ביותר, כי הוא פלטرين של מלך. ע"ש. וכיון שישעיוו הنبيה בתחילת ספרו מודיע שהקפידה מצאה מקום משומש ש"בנים גדלי ורוממתי והם פשעו بي". ובמה? יידע שור קונהו וחמא אבוס בעליו וישראל לא ידע עמי לא יתבונן". כלומר ודאי היו חטאים ועונות פרטיים רבים כד' חז"ל, אבל הרי זהו עצם התביעה והdagש, על ש"בנים גדלי ורוממתי והמה פשעו بي", ובמה פשעו? יידע שור קונהו וככו' עמי לא יתבונן. מההיל! אדם שלא יודע לא מבין מיהו המגדלו ובעוט בטובתו גרווע הוא משור וחמור. משמע שהוא נגד הטבע ממש. لكن התיקון הצריך לזה הוא "אנשי אמונה", על דבר ה' וברית תורה. שיסודו בתחילת הוא ישרות אנושית. וכך נקראת מדה זו בשם "ושביה בצדקה", באński צדק ואמונה. כנ"ל. והבן.

ונביא לזה כמה ראיות, שהדרוש לבניין ולשיבת ציוון הוא "אנשי אמונה". דוד המלך ע"ה בתהלים מזמור ט"ו אומר: "ה' מי יגור באהליך מי ישכון בהר קדשך?! הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת לבבבו לא רגל כו' עושה אלה לא ימות לעולם". הנה שאפי' לדור בציון צריך "יושר ואמת". עוד שם פרק כ"ד: "מי יעלה בהר ה' וממי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב" כו'. ויש בהר מדרגות רבות, כמבואר בחז"ל מי יעלה מי יקום כו'. אבל הכלל הוא "יושר ואמת".

ובשבט קיט'ב: "אמר רבא לא חרבה ירושלים אלא משומש שפסקו ממנה אנשי אמונה, שנאמר שוטטו בחוץות ירושלים וראו נא ודעו ובקשו ברחוובותיה אם תמצאו אם יש איש עושה משפט מבקש אמונה ואסלח לה". ומובואר שם במסקנת הגמ' שאפי' שבדברי תורה היו אנשי אמונה [מה שלא יודיעים אומרים לא ידעת, ולא עוננים תשובה בשקר] מ"מ במשא ומתן פסקו

אנשי אמונה, וזה היה בבחינת המכחה האחרון שוגרמה לחורבן. הרי שהדברים פשוטים, משפטקו "אנשי אמונה" פשוטו, שהמשא ומתן נהיה בשקר וברמאות הרבה ירושלים. וכל שכן אם מסרין אנשי האמונה הוא בתורה, שיש לומדים שוגנבים חידושים ושמים בכליהם, ומשקרים בהלכה לענות ללא ידיעה, מבואר בגם' שם שהוא קשה יותר. ע"ש.

אמנם האדם עוד בטירם נברא נאמר אל יברא שכלו שקרים. אבל הרי לכך נבחרו ישראל "ותשלך אמת ארץ" זו התורה המיישרת ארחותינו, ולאחוז במדת אנשי אמונה. וביתר בימים הללו שכלו ישבנו בט' באב לארץ, וניצטערנו בצער גלות השכינה, ואשר שועלים קטנים מחייבים הם המהלים בהר ה' השם והחרב, ורוב ירושלים העיר הקדשה עדין ביד הגויים, ומלאה בגילוליהם ופסלייהם, ואנחנו מלבר. ודאי הן זאת כבר למדנו שמעשיך ירחקוך ומעשיך יקרבו. ומסתמא גם הימים מסווגים, עכ"פ במחינה זו שהברזל חם וקרוב לשימוש. יה"ר שנזכה ונראה בנהמת ציון וירושלים השטאת הארץ. ישרו ישראל כאיש אחד. שד ומלך בישראל איש אחד. שירות הלויים במקדש ה' המיוحد. אמן.

גלוין 49 עוסק:

- א. חלבונים של מי גבינה אם מותרים באכילה. הראש"ל הגרש"מ עמאר שליט"א.
- ב. ח רק שנחתק ועודנו ניכר אם בטל. ודיני בריה. י"ר המכון הרב שניאור ז. ריווח שליט"א.
- ג. זכיה משלחן גבוה בתרו"ם, ובמת"ב, ובמתנו"ע. הרב אהרן בוארון שליט"א.
- ד. שיעור אכילת תרומה לזר וכחן טמא. הורך.

ב"קרא דאוריתא המערכת

הగאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א
הראשון לציוון הרב הראשי לישראל

חלבונים של מי גבינה האם מותרים באכילה

מש"כ לי בזה הרה"ג זאב וויטמן שליט"א

יום רביעי י"ג טבת התשס"ג

לכבוד הרב שלמה משה עמאר שליט"א
רב העיר וראב"ד לת"א – יפו
שלום רב לכתח"ר

אודה לנכ"ר אם יוכל לחזות דעתו דעת תורה בשאלת שנחalker בה רבנים העוסקים בקשרות בעת האחרונה, והיא נוגעת בעיקר לוגדים כפסקי מրן בשוו"ע. הדברים אמרוים לדינם של חלבוני מי גבינה המופקים ממי גבינה במפעל חדש שהוקם לאחרונה בארץ ומאפשר לראשונה לקבל חומרים אלו ברמת חלב ישראל – דבר שלא היה עד כה. חלבוניים אלו חשובים מאוד בתעשיית המזון כולה, ומעבר לחשיבות התזונתית שלהם גם חוסכים הרבה מימון ישראל, ובעיקר חשובים הם בתעשיית מזון התינוקות.

כאמור, חומר הגלם ממנו מפיקים חומרים אלו הוא מי גבינה שמוספרשים בעת עשיית הגבינות, ומים אלו מכילים עדין בתוכם מרכיבים חשובים מאוד המצוים בחלב, כגון, סוכר החלב (לקטווז), חלבונים מסוימים, מינרלים וומעט שומן. בעבר היו שופכים מים אלו או משתמשים בהם להגמעת בהמות, אך היום למדו להפיק מהם את החומרים החשובים שנוטרו בהם, ובכך גם מונצחים חומרים אלו גם מועילים ללביבה שבבר נפגעה מאוד מהשפעם ההගודלים של מי הגבינה וגם מחלכים לייצר לראשונה חומרים חשובים אלו מחלב ישראלי.

תהליך הייצור כולל את השלבים הבאים:
סיגנון מי הגדינה להוצאה כל שאריות הגדינה מהמים. הוצאה השומן מהמים ע"י צנטריפוגה. פסטור להשמדת חיידקים. העברת המים הלו (שצבעם צהבהב) במסנןות עדינות ומשוכלות ביותר המפרידות בין החלבון שנשאר בהם ובין הלקטווז והמינרלים.

בשלב זה מתפצל הטיפול בין שני החלקים שהופרדו. החלבן מרוכז ע"י אידיוי המים מהתמיישה. לאחר מכן הוא מি�ובש לחלוtin ונשארת אבקה לבנה המכילה 80% חלבון ובמרקם אחרים 34% של חלבון (בהתאם לרצוי). תמייסת הלקטווז עוברת סינון נוספת להזאת המינרלים.

לאחר מכן, היא עוברת תהליך מסובך של גיבוש ושטיפות עד לייבושה הסופי לאבקה לבנה שהיא היא הלקטווז שהוא סוכר החלב.

ויש שרצו לערער ולומר, שמכיוון שמי הגבינה עוברים סינון לפני הייצור הרי זה דומה למה שופיע בשור"ע שמי גבינה שבישלו והוציאו את כל האוכל הרי המים הנוגדים הינם מים בעלים וקרויים מימי חלב, שදעת המחבר (יר"ד פ"א ס"ה) יש מי שאומר שיש להחמיר ולאויסר מدين החיה ולא הותרו בכלל היתר החלב שהתיירה התורה.

לעומתם השיבו אחרים כי פשיטה כי החומרים המופקים היום אינם נחכבים מים בעלים והם חומרים חשובים ביותר של חלב, והסתה החומרים הללו מעידה שעדין לא הגיעו למים בעלים ובודאי החומרים שהוסרו אין לאויסרם.

ועוד יש לשאול כיצד יש להתייחס למים הנוגדים בסוף התהליך כולם שהם בודאי נחכבים למים בעלים וכיום משתמשים בהם לשטיפות של הכלים, להכשרות ואף לשטיפות של גבישי הלקטווז במהלך הייצור, ובזריקתם לביב יש כמובן הפסד מרובה מאד, מכיוון שהם מים טובים ביותר ושימוש בהם חוסך הרבה מאד מים והרבה מאד אנרגיה לחימום – האם יש חשש כלשהו לשטוף במים אלו את הלקטווז במהלך הייצור שטיפה רק להסיר את המינרלים הנוגדים, או לשטוף את הכלים, או אף להכשרם או שאין כל חשש כזה, ואם יש חשש כזה האם יש מקום להתר את השימוש בהם או לפחות לא לאיסור בלייעתם מدين הפסד מרובה שהתייר כף החיים גם אליבא דהמחמירם (ופשיטה שאינם נוגדים כל טעם שהוא הם מים מזוקקים בעלים).

נוזח מאד לכת"ר אם יורנו את הדרך בה יש לילך בסוגיא זו.

ברכה

זאב ויטמן - רב תנובה

זו תשובה לשאלת חנ"ל

בעהית"ש. בשישי שבת עשרה ימים לחודש אדר השני התשס"ג.

לכבוד הרה"ג זאב ויטמן שליט"א

רב קונצראן תנובה

שלום וברכה וכט"ס

איתא במסכת חולין (ק"יד ע"א) הביאו תוספתא (פ"ח) המבשילumi במי חלב פטור, ואמרו שם מסיעו ליה לריש לקיש, דתנן (במכשירין פ"ו מ"ה) מי חלב הרוי הן כחלב, והמוחל הרוי הוא כשמן (פרש"י, להכשיר את הזרעים, וחלב נקרא משקה דכתיב (שופטים ד') ותפתח את נאד החלב ותשקחו). אמר ריש לקיש לא שננו אלא להכשיר את הזרעים, אבל לעניין בישול בחלב, מי חלבינו כחלב. ע"ב.

זהתוספות ד"ה המבשילumi במי חלב פטור, כתבו דאיסורה מיהא איכא, דהא כוותח מנסיבי דחלבא עבדי ליה, כדאמר בפסחים (מ"ב ע"א), ואמרין לעיל (ק"י"א ע"ב) אסור לאכול בשר בכותח. גםם הרא"ש ז"ל שם (סימן נ"א) כתב ג"כ בדברי התוס', והוסיף בזזה': ואני אומר דנסיבי דחלבא אסור מדאורייתא,ומי חלב דפטור היינו כשהוזיאו ממנה כל האוכל, לאחר שעשו הגבינה מבשילין החלב והאוכל צף למעלה, ולא נשאר בו אלא מים בועלמא, והוא הנקראumi חלב. והרמב"ם ז"ל (בمعدני יוט גורס והרמב"ן בנו"ז). ובחידושי הגהות על הב"י אות ד' כתב שצ"ל הרא"ם, שהוא הר"א ממיעץ שנוצר בטורו) היה אסור אותו באכילה, דהא בבכורות (ו' ע"ב) מצריך פסוק להתר החלב משום דבר מידי דעתך מחייב אסור, והכא אמרין דמי חלבינו כחלב, וליכא קרא למישרי, וכיון דעתך מחייב אסור, ואל תתמה שהרי מותר עם האוכל וכשפירש אסור, דהכי אשכחן בדם האברים, דכשהוא מובלע בבשר מותר וכשפירש אסור.

זה"ר שמחה ז"ל השיב דרך לעניין בב"ח אין חשוב כחלב, דקרה קאמר בחלב אמרו כמו שיצא מן האם מעורב עם האוכל, אבל לכל שאר מילוי הוי בכלל חלב. דתנן מי חלב הרוי הן כחלב. ואמר ריש לקיש לא שננו אלא להכשיר את הזרעים, אבל לעניין בישול מי חלבינו כחלב. עכ"ל הרא"ש ז"ל.

זהעוזלה מדבריו ז"ל דבנסיבי דחלבא הוא כחלב ממש והמbensilo בבשר יש בו איסור דאוריתא.ומי חלב דפליגי ביה הר"א ממיעץ ורבינו שמחה ז"ל

הוא שאחר שהוציאו הגבינה מבשלים הנוטר וمتקבץ וצף האוכל לעלה ואחר שמוסיפה ממנו כל האוכל ונשאר רק המים בלבד, בזה הם חולקים אם יש בו משום אבר מן החיה או לא.

זהطور בסימן פ"א הביא מחלוקת הר"א ממיע ורבינו שמחה ע"ה מי חלב בסתם. ומן ז"ל ב"י כ' דברי רבניו סתוםים, שלא פירש למה קורא מי חלב, אם לנסיובי או למים שנשארים אחר שבשלו הנסיובי והוציאו ממנו האוכל הצף לעלה. וכותב ב"י דלפי האמת לא אסר ה"ר אליעזר בנסיובי אלא באין מים. והביא דברי הרא"ש ז"ל הנ"ל להוכחה דכל מחלוקתם היא רק במקרים הנוטרים אחר הבישול וקיוב האוכל הצף וככ"ל.

זהנח בשו"ע (סימן פ"א ס"ה) קורא לנסיובי דחלבא, שהם המים הנוטרים אחר הוצאה הגבינה שעדיין יש בהם מעט אוכל צף לעלה, בשם מי חלב. ואחר שմבשל מים אלו ומקבץ כל האוכל הצף ונשארים רק מים בלבד, זהה קורא מימי חלב. וכותב דמי רגלי בהמה וחיה טהורין, וחלב ומיל חלב שלחן מותר. וה"ה מימי חלב שלחן. ויש מי שאוסר בזה. והרמ"א ז"ל בהגה כתוב, והמנוגג כסבירא הראשונה. על"ל. וכאמור כל המחלוקת היא רק במימי חלב בלבד, שהם מים צלולים ללא אוכל כלל, ופשטו.

ויש מקום בראש לומר דלא פלייגי אלא בימיים, שאחר שהוציא האוכל הצף נותרו מים צלולים, בזה אוסר הר"א ממיע ז"ל, דס"ל דאין זה כל קשר עוד עם החלב, ומעטה הם מים גמורים המתמצאים מגוף הבהמה והם גרוועים ממי רגלייה, וכמ"ש הכה"ח (אות ל"ח) משם הלבוש. ע"ש. אבל השטאת הכא בימיינו שגילו שאלו מים רקם כשאר המים הרגילים, אלא וילו בהם חלבונים וסוכרים, וגם השכילו להפרידן מתוך מי החלב ע"י שיטות סינוון מיוחדות במיןין, י"ל דשוב מתברר שיש זה דין של נסיובי דחלבא שהוא מי החלב דמותר לכולי עולם, שהמעין בדברי הרא"ש ז"ל ובב"י בזה יראה כמה דקדקו לחלק בין מי חלב ובין מימי חלב כהנ"ל, דלא פלייגי רבותינו הנ"ל נו"נ אלא בימיים חלב ששוב לא נשאר בהם מן האוכל כלל, בזה הוא דס"ל להרא"מ ז"ל דעת' אין לנו היתר הנאמר בחלב, כי מעטה אין זה שום קשר עם החלב. וא"כ עתה שטפרדים מהם חלבונים וסוכרים וועשים מהם חומרים שונים, יודה הרא"מ ז"ל דעתין הוא בכלל חלב ושרי.

ועוז דהרא"ש ז"ל הדגיש שאחר שמוסיפים הגבינה מבשלים המי חלב וכו', ויל דע"י הבישול מתפרקים ממיים אלו כל החלבונים והסוכרים, ולא נשאר

אחרי הבישול והסינון כי אם מים צלולים. אבל בתהיליך הזה שאין מבשלים, רק מסננים בכליים מיוחדים י"ל דלכו"ע עדין הם כמו חלב, ולא כמו חלב.

וכל זה הוא כדי להתירן גם לדעת הר"א ממ"ץ ז"ל, אבל לפי דעת רבינו שמחה ז"ל שהוא עיקר, שהביאו הרא"ש ז"ל והטור והב"י באחרונה, וגם בש"ע סתם מラン ז"ל כסבירא זו, א"כ גם המים הנשארים בסוף מהם באמת מים בعلמא הם מותרים לגמר, וכן היא הכרעת מורה"ם ז"ל וככ"ל.

אלא שהרב כה"ח ז"ל שם (אות ל"ח) כתב שלענין דין כבר כתבנו באו"ח (סימן י"ג אות ז') בשם כמה פוסקים דכל היכא שסוטם הש"ע להכשיר ואח"כ כותב ויש אוסרים או יש מי שאוסר, דעתו לפסוק בסתום, אלא שחווש לדעת הייש אוסרים לכתילה, ובשעת הדחק או הפס"מ יש להקל בסתום הש"ע ייע"ש. וא"כ ה"ה לכאן בשעת הדחק או הפס"מ יש להכשיר במימי חלב בסתום הש"ע. והיינו למן הטעדים שקיבלו חומרות הש"ע, אבל למנהג האשכנזים שקיבלו פסק מורה"ם יש להכשיר גם بلا שעת הדחק והפס"מ. עכ"ל.

וזהר המהילה רבה ממעכת"ר דרבינו בעל כף החיים ע"ה גם לשיטתו דהילך אחר הפוסקים הסוברים בדעת מラン ז"ל דיש לחוש לכתילה לדעת הייש אוסרים, נראה דכאן שונה, והעיקר להקל בזה בסתמא דמן ז"ל וכחכעת מורה"ם ז"ל, דהרא"א ממ"ץ ז"ל שהחמיר בזה הוא דעת יחידאה, ולא מצאנו כלל כי אם דעת הר"א ממ"ץ ז"ל בלבד.

ועיין בש"ך (ס"י פ"א ס"ק י"ב) שהביא מ"ש הרא"ש ז"ל דימי חלב הם בכלל חלב לכל מילוי חוץ מענין בב"ח דהתורה כתבה בחלב Ammo, ומשמעו דהוא כמו שיצא מאמו עם האוכל שלו. והוסיף וכותב הש"ך, ולי נראה דאפיילו אם איינו בכלל חלב לכל מילוי, לא קשה מידי, לאחר שההתורה גילתה שאין איסור אבר מן החי בחלב, א"כ ש"מ דהא דכתב קרא ולא תאכל הנפש עם הבשר, שהוא אזהרה לאבר מן החי, דוקא בשר מן החי שהוא גופו של חי אסור (שהרי התיריה חלב), וכ"ש דמי חלב שרי כנ"ל. עכ"ל. ועיין עוד שם (ס"ק י"ג) שכתב שהרא"ש ז"ל (הובא בב"י), שאעפ"י שהמים מותרים כשהם מעורבים עם החלב, מ"מ כשבירשו מהחלב אסורם, דהכי אשכחן לעיל סי' ס"ז בדם האברים, שכשהוא מובלע בבשר מותר וכשבירשו אסור. והש"ך כתב דשאני הכא שאכן יש בו איסור אבר מן החי אז גם כשהוא עם החלב אסור, שהרי הוא פירש מן החי, ומדתתירה התורה חלבAuf"י שמעורב במוימי חלב א"כ ה"ה דמותרים מימי חלב גם כשהם עומדים בפני עצמן. ע"ש.

נמצא דמלבד שרבינו שמחה פליג על הר"א ממי' ז"ל משום דס"ל דמיי חלב הם חלק מהחלב ורק לעניין בב"ח אין המימי חלב כחלב וככ"ל, הנה הש"ר כותב שגם לפ"ז דעת הר"א ממי' ז"ל דס"ל שהמיי חלב אינם בכלל חלב לכל מיל', יש מקום גדול להתיר את מיי החלב.

ועוד ראיתי כתוב בצבי לצדיק (שבגלוון הש"ע שם) שהוסיף ע"ד הש"ך עוד סברא יפה לחלק בין דם האברים שפירש ובין מיי החלב, دمش התורה אסורה דם, וכשהוא תוך הבשר לא נקראשמו דם, שהרי הוא חלק מהבשר, אבל כאן לא נאמר לא תאכל מיי החלב, רק שמאlia יש הוא אמיןא משום אמ"ה, וכל שיש היתר בחלב ממילא ידיעין שלא הוא אבר מן הגוף. עכ"ד.

עוז ראיתי בדברי הפה"ח שכותב, וצריך אני להאריך קצת בשביב להכריע בדיון זה בס"ד. והביא הסוגיא דפרק כל הבשר, המבשלה במיל' חלב פטור, ודבורי התוס' והרשב"א והר"ן ז"ל דבין נסיווי חלבא ובין מיי חלב אינם אסורים בבשר אלא מדרבנן, ודלא כהרא"ש ז"ל דבנסיווי חלבא איכא איסורה דאוריתא. וע"ש. עוז' שם דהתוס' ס"ל דמיי חלב הם בכלל נסיווי חלבא, ודינם שווה שיש בהם רק איסור דרבנן. והאריך להוכיח שגם בנסיווי דחלבא אין איסור תורה בבשר, אלא דרבנן, דממעטינן فهو מדקתי בחלב אימנו, דהינו כמו שיוצא מכם האם, וממילא אמצעית גם נסיווי חלבא. עוז' ומתוך מה שכתבת היتبאר לך שמא"ש הר"א"ש שהרמב"ן (צ"ל הר"א ממי'. הכותב) משום דבפ"ק דבכורות מצריך פסוק להתיר החלב משום דכל דatoi מהחי, וגם מיי חלב אסור איינו חלב וליכא קרא למישרי, ואסור משום היוצא מן החי, ואינו מחווור, דהא נסיווי חלבא מתבאר בפ' אלו עוברין ועוד, דלית ביה איסורה, ומיניה ילפין למיי חלב, שאין טעם לחלק בינויהם, דבפסוק לא כתוב אלא חלב, ואם מיי חלב אינם בכלל חלב גם נסיווי דחלבא איינו בכלל חלב. וע"ש שהוכיחה דקרה דאמר חלב, כולל גם מיי חלב, שגם הוא בכלל חלב, והכל מיקרי חלב. וא"כ כי מפקין מאיסור אמ"ה חלב, דרומנה שרייה, ה"ה למיי חלב, שהרי הכל מיקרי חלב. ואח"ז הביא דברי הש"ך הנ"ל, וכותב דאינו מחווור שהרי שחלב עצמו חשבין ליה חידוש, ולדבריו אין זה חידוש. העיקר דחלב נפיק מכללא דשאך אבר מהחי, והיינו חידושה, וממי חלב שרי מטעמא דכתיבינו. ובתשובה הרשב"א (סימן תקע"ז) כתוב, והחכם שאסר מי רגלים וממי חלב טעות הוא בידו. ע"כ. עוז' שם דהא דתנן הנודר מן החלב מותר בкусם היינו טעםם דלשון בנ"א כך, ובנדרים הlk אחר לשון בני אדם. וסיים בהאי לישנא: ולפיכך ברור אצלך שהמיי חלב מותר באכילה, ודלא כהיש מי שאסור שהביא המחבר, דליתא. ודרכ'ך. עכ"ל.

זהנ"ה הפר"ח הוא מכת הפסיקים החוששים ליש מחמירים שمبיאו מרן ז"ל בש"ע, וכדמשמי מדבריו שם באותו הדיון. יע"ש. ואפ"ה הסיק דבר זה אין לחוש להם, ונתן בה סברא יפה וברורה. ועוד דגם הרשב"א ז"ל פוסק כן. ואפשר שם היה רואה מרן ז"ל שגם הרשב"א ס"ל קריבו שמחה ז"ל להתייר, לא היה מביא דעת האוסרים כלל בש"ע.

זאת ועוד, שגם רבינו הקדוש ר' חיים ז' עטאר ז"ל בפרי תואר שם (אות ט') הביא הגמרא דבכורות (ו'), ורבנן האי גמל גמל Mai עבדי ליה, חד לאסור עצמו וחד לאסור חלבו, ופרק טעמא דגמל גמל הא לאו הכי שרי, מ"ש מהא דתניא הטמאין לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלחן, אצטראיך סד"א הוואיל וביבה מה טהורה נמי חידוש הוא, דאמר מר דם נעכר ונעשה חלב, וכיון דחידוש הוא (להתירו בטהורה) בטמאה נמי לישטרי Km"ל. הנחיא למ"ד דם נעכר ונעשה חלב, אלא למ"ד אבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת עלייה עד כד"ח Mai איכא למימר, אצטראיך סד"א הוואיל וליכא מיד דאתי מחי ושריה רחמנא והאי חלב כי אבר מן החיה הוא ושרי, וביבה טמאה נמי לישטרי Km"ל. יע"כ. והרב זלה"ה מדקך למה מהדר לאסור החלב משום דם הוא ונעכר ונניה לחלב, שזה טעם נסתור, ואפ"ל דם אסר רחמנא ולא חלב, ולמה לא אסרו מיד משום אבר מן החיה שזה טעם גלי וברור. וככתב דלא ברור לש"ס שיש בו איסור אמר"ה, לא מדין בשר בשדה טריפה דאיינו בשר, ולא מדין אבר מן החיה דלא הו אבר. יע"כ חיפש הש"ס לאוסרו משום דם הוא רק שנעכר. ורק למ"ד שאינו דם רק אבריה מתפרקין, דחק לומר דאסור משום אמר"ה. אבל למ"ד דם הוא שנעכר אין מקום לאוסרו משום אמר"ה. ולמסקנא דהלהנה כר"מ דסביר בפ"ק דנדזה דם נעכר ונעשה חלב, א"כ אין עוד לחוש לאיסור אמר"ה בחלב, וגם לא במי חלב ולא מי גלדים. יע"ש שהאריך הרבה בכל זה ואני כתבתי תורף דבריו.

ובאות י' שם כתב ז"ל למאי דכתבינו בס"ק שלפני זה, לא שנא חלב ול"ש מימיין, אין בהם משום אמר"ה, וה"ה זיעת בהמה טהורה נפש היפה גומעתה, ומ"ש הרא"ש בשם הרמב"ן (צ"ל בשם הר"א ממיין) אין דבריו נראין אחר נשיקת כפות רגליו וכו'. עפ"ל.

הנ"ה גם דעתו דאין בזה שום איסור כלל ודחה דברי האוסר. ומאחר גם מרן ז"ל סתם כהמתיירם וגם רבינו הרמ"א ז"ל, כתב דהעיקר בסברא ראשונה, כן יש לפוסוק.

וב"ז כתבתי לדברי הרבה כפ' הח"ם ז"ל, דשיטתו היא כאותם פוסקים דכל מקום שסתם מרן ואח"כ כתב ויש אוסרים, לחוש לסבירת האוסרים לכתהילה,

כמ"ש ריבינו החיד"א במחבר ר' י"ד (ס"י נ"ה סוף אות ד') לדעת הכהן"ג ודעמיה, ושכן צידד הש"ך בפסק הנගת איסור והיתר שבסוף ס"י רמ"ב בדעת מרן ז"ל הביאו המחבר ר' שם, ובס' זבחין צדק (ס"י ס"ט אות כ"ט). וכל"מ מהשלהן גבוח א"ח (ס"י ל"ב אות ל"ד), וכל"מ מדברי הנחר שלום על אורח (ס"י ל"ב אות י"ח). וכל"כ מרן ז"ל בעצמו בי"ד (ס"י ס"ט סעיף כ'). יע"ש. ועיין ביר"ד (ס"י רפ"ו ס"י), ובזבחין צדק (ס"י ס"ט אות כ"ה). עכ"ל.

זהנאה מ"ש מש"ע י"ד (ס"י ס"ט סעיף כ'), אחר המחללה רבה מכת"ר, במקומות אחר כתבתם להוכיה שם בהיפך, שם כתב מרן ז"ל, בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ונתנווהו אח"כ בכליל בלבד הדחפה ונתמלה מציר מותר, ולפי זה בשור שנפל לתוך ציר היוצא מהבשר אחר ששחה כדי מליחה מותר. ויש מי שאוסר בזה ובהזח ויש לחוש לו לכתהילה. עכ"ל. ואם איתא דבכל מקום שמצויר דעת המחלמים כונתו דמרן ז"ל היא לחוש לכתהילה לדעת המחלמים, ואין להתריר אלא במקומות הפסד מרובה ושעה"ד וכדומה, א"כ למה הוצרך כאן ובعود איזה מקומות לומר דיש לחוש לו לכתהילה, והיא משנה שאינה צריכה, דבכל מקום שמצויר דעת האוסרים וחושין להם לכתהילה, אלא ודאי דלא בשיטה זו, אלא דעתו של מרן ז"ל ברורה ופשוטה דפוסק כאן דעה שסתמה בש"ע ואינו חושש ל"א שהביא כלל, מלבד באתון מקומות שכותב להדייה לחוש לדעת האוסרים.

ובע"ז יש להוכיה מדברי מורה"ם ז"ל בש"ע י"ד (סימן ס"ט ס"ב) שמרן ז"ל שט סתם וכותבadam מלח ולא הדיח תחילה, ידיחנו וימלחנו שנית, ויש אוסרין. וכותב הרמ"א ז"ל בהגהה וכן נהגין ומיהו בהפס"מ יש להתריר, ואם גם כונת מרן ז"ל היא לאסור לכתהילה ולהתריר בהפס"מ, מה חדש הרמ"א ז"ל ומה הוסיף. אלא ודאי שגם הוא ז"ל הבין שכונת מרן ז"ל להתריר לגמרי לכתהילה כמו שכותב בסתמה. ולא חש לדעת הייש אוסרים כלל. ועכ"ה הוא כתב מהן"ל.

ובאמת כן הוא דעת גדולי עולם, וכמו שכבר העלה מרן נ"ו ביב"א ח"ו (חיו"ד סימן ה' אות ב'), שכן כתב בשורת הרמ"ע מפאננו (סימן צ"ז) ז"ל, דעת כי מרן המחבר רבן של כל בני הגוללה זה דרכו בש"ע הקבוע להוראה, להביא תחילת הדעה היותר מוסכמת. והיכא דאייכא דמייחש לסבירא אחרית מיתתי לה בשם י"א, א"כ מה שסתם תחילת להתריר הוא פסק גמור ומוחלט לפני סברתו, ולא זכר הסברא השנייה אלא לחלק כבוד לבעליה שגם הם גדולים ורבים, ויש מקומות שפשת המנהג לאסור כמותם. עכ"ב. וכן הובא בחלוקת מהזוקק אה"ע (סימן א' ס"ק י"א), ובש"ך י"ד (בכללי הוראה ס"ס רמ"ב) וכ"כ עוד הש"ך ביר"ד (סימן פ"ד ס"ק י"ב) ועוד. וכ"כ הפר"ח י"ד (סימן קי"ח ס"ק י"א). יע"ש שהזכיר מ"ש הרב י"ד

מלacci (כללי הש"ע אות י"ז) שאסף דעת גdots הפווקים שוכלים קיימו וקבעו כל זה בדעת מrn שסבירא שכותב בסתם היא העיקר, ולא חייש' לסבירת ה"א. ומכללים הכהנ"ג בא"ח (ס"י ש"ח), ובכללי הפווקים (כלל ס"ב) בשם מהר"ש הלוי ומהר"ט, וכ"כ הכהנ"ג עוד ביו"ד (סימן ל"ו הגב"י אות ס"ז) שמסורת היא בידינו שסבירא שכותב מrn בסתם היא העיקרת, וכ"כ הש"ך והפר"ח בכמה דוכתי, וכ"כ הא"ר (ס"ס פ"א) והב"ח י"ד (סימן ק"ז סל"ד) ושור"ת בית דוד חאר"ח (דמ"ה ע"ב) וגנת ורדים (חאה"ע כלל ד' ס"י ל'). ועיין בשדי חמד (כללי הפווקים סימן י"ג אותיות ח'ט') ושור"ת תعلומות לב ח"ג (בליקוטים דקי"א ע"ג). וע"ש. ואם כי יש מקום לדון בדברי הפר"ח, כבר כתבתי לעיל שדבריו שבסימן פ"א ס"ק י"ד נראה דס"ל דבעלמא יש לחוש לדעת ה"א שזכיר מrn ז"ל להחמיר. ועוד חזון למועד אי"ה נשוב לדון בעוד כמה פרטיטים זהה. מ"מ הדבר ברור כשם שרוב הפווקים סוברים בדעת מrn ז"ל דאיינו חושש להחמיר כסבירת היש אומרים, ודלא כמ"ש הרוב כה"ח הנ"ל.

ואשר העיקר להלכה ולמעשה דמיימ החולב גם אחר שיסננו מהם כל מה שיש בהם עד שייהו למים בעלמא הם מותרים גמורים ללא פקפק, וכדעת רבינו שמחה ז"ל ותשובה הרשב"א ז"ל וכסתמא דמן ז"ל בש"ע וכהכרעת מ"ט ז"ל, ואעפ"י שמן ז"ל בש"ע (סימן פ"א ס"ה) הביא דעת יש מי שאוסר זהה, כבר כתבו כל גdots הפווקים ועל צבאים הרמ"ע מפאננו ז"ל שהיה בן דורו של מrn ז"ל, דהעיקר כאוותה דעה שסתם כמותה, ולא כתוב דעת האוסרים אלא לחלוקת כבוד לבני דעה זו שגם הם גדולים וחושבים, ושיש מקומות שנהגו כן, אבל אין לחוש לזה במקומות שלא נהגו כן, ואפ"לו לכתチלה.

ועוד דגם לפווקים שחוששים לדעת האוסרים בכ"ג, ידו בנו"ד, שהרא"מ ממיין ז"ל שמחמיר זהה הוא דעת יחיד בין הראשונים, וכל גdots האחרונים ג"כ דחו סברתו והעלו להקל, וכמ"ש בפנים בשם הש"ך והפר"ח והפר"ת ועוד.

העולה מכל האמור, שלא מביעיא שיש להתריר החלבונים של מי הגבינה, וכן סוכר החולב-לקטו, דallow לענ"ד מותרים לכ"ע, דין זה מימי חלב שבו אוסר הר"א ממיין ז"ל, אלא גם המים הנוטרים לאחר הסינונים שהם מים בעלמא גם הם מותרים לכתチלה גם לספרדים ללא פקפק.

זה הנלע"ד וה' יצילנו משגיאות ומתרתו יראנו נפלאות ויקרב לנו קץ פלאות בב"א.

ע"ה שלמה משה עמאר

הרה"ג **שניאור ז. ריווח שליט"א**
רב איזורי במעצה איזורי גוזר
ויר"ר המכון למצות התלוויות בארץ

**בדין ח רק ח ניכר אך אינן שלם אם בטל
ומסתעך לדיני בריה**

לכבוד ידידי ורعي
כה"ר אהרון ולקן שליט"א
מפקח כשרות על ענייני הדגים
שלום וברכה!

אוזות מה שנדברנו כמה פעמים על דין בריה, ובדין טפיל ע"ג דג שעבר נקיון, האם משום שהטפיל נחתק שיק לומר שכון ואינו שלם ואין לו דין בריה, הרי הוא בטל. ובע"פ כבר אמרתי לבב' שלענ"ד אין הדברים נכונים להלכה, הנה עתה עולה את הדברים על הכתב, וכבקשת לב' אכתוב גם את עיקרי דין בריה, וגם מה שנוגע לנוידוננו.

הנה דבר ידוע ומפורסם הוא, שעל גבי דג הקרפיון מצויים חרקי מים – טפילים, בדג מצויים שני סוגי טפילים האחד הוא מסוג "ארגולוס" שישוב כלו ע"ג הדג, ובאמצעות שתי סדיות מציצה ניזון מהדג [דגים שנוגעים רק בט菲尔 זה, אפשר לנוקותם גם במרכזי השיווק תוך השרייתם בחומר ד.וי. פ.י. למשך שעתיים ואזוי הט菲尔 משחרר מהדג]. אולם קיים טפיל נוסף "לרניאה". ואתארא את הט菲尔 זה: הט菲尔 הוא משפחת שטרגליים השיכים למחלkat סרטנים, המצוי בדגים, הט菲尔 נצמד לעור ולסנפירים של הדגים. מצוי בעיקר בקרפיון ולפעמים גם בדג אמנון, ולעתים נדירות בבורי ובכיסיף. [לאחרונה ראיינו ט菲尔 כעין זה ממש מופיע על דגי בקלה שהגינו מארגנטיניה] נקבת הט菲尔 היא היחידה המגיעה לברגות על גבי הדג, וניתן להבחן בה כאשר היא בולטת מtoo פצע על העור, וראשה שקווע עמוק בשורייה הדג ורק גופה בולט החוצה, צורתה היא תולעת לבנה – אפורה מוארכת. תוך כדי הסתגלות לחיוו בט菲尔 על הדג, רגילים מתנוונות, גופם של הזכרים מתקTON, וגופן של הנקבות מתארך כshallוקו האחורי מתמשך כתולעת ומتمלא באיברים. כשהחלה הקדמי של הנקבה חודר לתוך עור הדג בעזרת שלוחות המוצצות מן הדג את מזונה, החלק האחורי של הנקבה נשרח חופשי, ובחילק זה מתפתחים שקי הביצים מהם בוקעים הזחלים שהם חופשיים במים, עד שהם נטפלים לדגים חדשים. מספר קטן של טפילים

אינו משפיע על הדג, אולם טיפילים רבים על דג קטן גורמים לו لأنמיה וממותה. סימני פצעה הנראים כגון כתם אדום נפוח, מהווים הוכחה מובהקת שהדג נתקף ע"י הדרניאה. ע"כ התיאור. והנה כדי למנוע הגעת דגים נגועים בטיפיל זה למרכזי השיווק, עושים טיפול ממושך של כמה שבועות בבריכות הגידול, באמצעות חומר "ברומקס", כל טיפול נמשך כ – 48 שעות. אולם במידה ומגיעה סחורה שנגועה בטיפיל זה, אין כיצד לנוקתה במרכזי השיווק, והיא איננה מתקבלת בסיטונאוויות. כל האמור הוא כמובן רק במקומות שיש שם השגחה רואה שמעמידה שם אנשי מקצוע שיבדקוabisודיות ובמקצוענות את התוצרת.

אולם זה מקרוב שמעמידה טעונה חדשה שיש מקום להקל להשתמש בדגים שנמצאו בהם סוג טיפול זה, וזאת עקב לכך שכאשר מקששים את הדג [=מורידים את הקששים של הדג בזמן הנקיון] מורידים את הטיפול, והגם שנשאר חלק הראש של הטיפול תקוע בתוך הדג, מכל מקום הוא כבר אינו בריה ובטל בדג. ולענ"ד טעונה זו אינה נכונה להלכה, וגם לאחר הקישוקש עדין אין החرك בטל, וכי ליבור את דברי, אמרתי להקדים את כל דין בריה, מקור הדין, הגדרת בריה, ואימתי אינה בטילה, ובסוף הדברים נסיק הדיין גם לניד"ד, והגם שחלק מן הדינים דלקמן אינם שייכים לוגוף השאלה, אלא לעיקר דין בריה, מ"מ אמרתי כיון שסוגיא זו אינה ידועה לכל, ומאידך חשובה היא מחד הלכה למעשה, על כן אאריך ואבואר את דיןיה. ובזה ה哈利 בס"ד.

ק"י' להלכה שהגם ששאר איסורים שנפלו לטעורות של היתר, כל שיש ששים של היתר כנגד האיסור, כל הטעורות מותרת. מכל מקום חרק, כגון נמלת שנפלה לטעורות, אינה בטילה, אף אם יש בטעורות כמהות של אלף ויתר של היתר כנגדה. וטעם הדבר, כיון שלנמלת יש דין "בריה" שאינה בטילה אפילו באلف. ודין זה של בריה שניינו במס' חולין דף צ"ו ע"ב, "בריה שאני, ואם מכירה בנותן טעם [בדברים שנוחותנים טעם לשבח כגון גיד הנשה ודג טמא], ואם לאו הכל אסור". ודין זה הוא דרבנן, דמדאוריתא גם בריה בטילה ברוב, וכפי שיבואר لكمן. וכן פסק להלכה רבינו הרמב"ם בהל' מאכלות אסורות פט"ז הל'ו. וכן פסק מרן השולחן ערוך י"ד סי' ק' סע"א. ושרצים דין בריה יש להם, וכן שפסק הרמב"ם בהל' מאכ"א פ"ב ה"כ"א, ובשו"ע ביו"ד שם. ולענין שרך שדיינו כבריה אין חילוק אם הוא חי או מת, וכמו שנראה ברור מכל המקומות שהזוכר בהם דין בריה, וכן הוא להדיא בהגאה על הרמב"ם פט"ז מהל' מא"ס אותן ב.

זהנאה דין זה שבריה אינה בטלת אפילו באלו, אינו אלא מדרבן, כיוון שהוא בתורה אף בריה בטילה דין שאור איסורים שהרי נאמר בתורה "אחרי רביהם להטאות" لكن אם יש רוב היתר כנגד האיסור, האיסור מתבטל. ודין זה אף בדבר חשוב או ראוי להתכבד ואף בריה. וכ"כ רשי' במס' חולין שם בד"ה לא יועילו. ועו"ע רשי' עמ"ס גיטין דנ"ד ע"ב. והטעם שהחמורים חכמים בדיין בריה שאינו בטל יבואركמן. ואמנם הפר"ח סי' ק ס"ק ג, כתב בשם המהרי"ל להוכחה מדעת רבותינו בעלי התוספות עמ"ס בבא מציעא ד"ו ע"ב בד"ה קפוץ, שהוא שהתוס' לעניין דבר שבמנין כתוב שהוא מדרבן ולייעין בריה נזקק לתמי' אחר ולא כתוב שם זה מדרבן, מוכחה שדין זה מהתורה. אולם אין כן דעת שאר הראשונים. וכ"ה להדייא ברשב"א ובריטב"א ברא"ש ובר"ן על הסוגיא בחולין שם, שכל דין זה אינו אלא מדרבן. וכ"פ להלכה הט"ז על השו"ע בס"ק ס"ק א. וכ"כ הפר"ח הנ"ל להלכה ועוד.

ולפי זה שקיים דין בריה אינו אלא מדרבן אם כן במקום שיש ספק אם החرك דיןו כבריה, דיןו ככל ספק דרבנן דזולין לקולא. וכ"כ להדייא הר"ן בס"פ גיד הנשה בד"ה גרשין וז"ל: "ומדלענין מליקות ספיקא, לעניין שתאstor תערובתה אפילו באלו נקטין לקולא, בריה לא בטלת דרבנן הו, ובספקה דרבנן נקטין לקולא". עכ"ל. וכ"פ רבינו הט"ז על השו"ע סי' ק ס"ק א. וכ"פ הרב חכ"א כלל נג סע"י ב. וכ"כ לגבי חתיכת הרואיה להתכבד ורבינו הרמ"א בס' קא סע"י א' שאזלין בספיקה לקולא, וביאר שם הש"ך בס"ק ב' והט"ז בס"ק ב' דהינו משומש שכל דין זה שאינם בטלים ברוב זה דרבנן.

ואמנם כל זה שאנו נוקטים לקולא, היינו היכא שיש ספק אם זה בריה או חה"ל, אולם אם זה וודאי בריה וודאי חה"ל, בכח"ג אין ספיקא לקולא, אלא דנים לחומרא, וכ"כ הש"ך והט"ז שם. וכוונתם עיין מה שמצוינו בס"פ אלו טריפות על תולעת שפירשה מקצתה מן הפרי התלוש, או שיצאה לאויר העולם ולא שרצה, בכח"ג אזלין לחומרא. וכ"כ הר"ן בס"פ אלו טריפות בסוד"ה בעי רב יוסף, וכן נפסק לחומרא ברמ"ס בהל' מאכ"א פ"ב הט"ו, וכן נפסק בשו"ע סי' פד סע"י ד. אולם בכגון בריה שחרר אבר שנתרסק שאין הנשמה תלואה בו, שהגמ' בנזיר נ"א ע"ב נשארה בספק, ע"ז כותב הר"ן הנז' בס"פ גיד הנשה שאזלין לקולא.

ועתה ראייתי לרבי יוסף חיים בספרו שו"ת רב פעלים י"ד ח"ד ס"ח בד"ה גם מה שכתב, דהחכם השואל רצה להקל בשתיית קפה של גוי העשו ממים שיש שם תולעים, כיוון שיש צד לומר שנימוחו התולעים מלחמת הבישול, וממילא יש

כאן ספק, ודין דבריה הוא דרבנן ואזLINן ל科尔א. והשיג על זה הרב פעלים, שזה תמהה, כיון שחכמים עשו דין זה דבריה כדי איסור תורה ולא אזLINן זה ל科尔א, אלא נקטין לחומרא. ורק אם יש ספק אם זה בריה או לא, זה אזLINן ל科尔א, אולם אם זה ודאי בריה רק שיש ספק מצד אחר, כגון ספק אם נמוחה, יש לזה דין איסור תורה, ואזLINן לחומרא. וזה ברור ופשוט. עכ"ד.

ויש להבין את דברי, שהרי בכל הספיקות שהחומרנו בעניין תולעים אינם מושום שרבנן עשווה בשל תורה, אלא מושום שיש כאן ספק איסור, וספק איסור בשל תורה לחומרא, וכיון שהלכנו לחומרא שדין כשרץ, لكن הוא אסור, וכדין כל ספיקא דאוריתא. אלא שכלאורה מדברי הרשב"א שהביאו ממן השו"ע להלכה בס"י פ"ד סע"ט, נראה כדברי, שם שניינו לעניין פירות שדרכם להתליע, אם עבר ובלם אם אין יכול לבדוק, מותר באכילה. ומבאר ברשב"א שהטעם מושום ספק ספיקא, ספק שהוא ריח, ואם היה שהוא נמהה ונtabטל, שככל בריה מהוויה מתבטלת. עכ"ד. אולם אם היה ודאי תולעת, אלא שיש ספק אם נמוחה, הביא הש"ך בשם הא"ה שאין להקל באיסור תורה מושום חד ספיקא. ולכאורה יש להקשות, שהרי ס"ס יש ודאי רוב היתר בתעורות נגד התולעת, וא"כ מדין תורה ודאי מותר התעורות, וכל הספק הוא שהוא נשאר בריה או שהתרסקה, וכל הספק הוא בדיון דרבנן, ומדובר לא נאמר ספיקא ל科尔א. אלא מוכרא שכיוון שיש רק ספק אחד אנו מחמירים בזה, אע"ג שמעייר דין תורה זה בטל, וע"כ בדברי הרב פעלים. ורק אם יש ספק אם זה בריה בכח"ג אזLINן ל科尔א. ועיי' בעורך השולחן סי' ק' סע"ד שכותב: "דכל שיש ספק הולכין ל科尔א ואין חילוק בין ספק העצם לספיקא דדין". עכ"ד. ויש עוד להתיישב בזה.

ובטעם הדיון שהחמירו חכמים בבריה, הוא עפ"י המבוואר לעיל בדברי הר"ן שכיוון שמצינו שחייבת תורה מלכות על האוכל נמהה שלימה, אף שאין בה צית, ומכאן שהחייבת תורה בריה שלימה, ועל כן אינה בטילה לעולם. וכן הוא להדיין בריטב"א בחולין דר"צ ע"ב בד"ה וליבטול ברובא, מבואר שהטעם שהחמירו חכמים, הוא כיון שמצינו שאף התורה החמירה למלכות על נמהה, אע"ג שאין בה צית, וכן גם חכמים החמירו בזה, אולם היכא שהקלנו לעניין מלכות, כגון שנתרסק אבר שאין הנשמה תלואה בו, שהוא בספק, لكن לעניין ביטול הרי זה בטל, ואין לו דין בריה. כלומר כפי שמתבאר מהראשונים, כל שלוקין עליו אנו רואים שחשיבותו, וכיון שהוא חשוב איננו בטל.

זה נא כתעת עלה בליבי הספק, דלפי כלל זה יתכן שיש חקרים שלמים שאמנם אסוריים, אולם לא יהיה עליהם דין בריה, וכגון הא ששנינו בגמ' חולין ס"ז ע"ב לעניין תולעים שרצו בתלוש אולם פירשו לאויר ולא שרצו בארץ, או

שפרשו רק על גבי הפרי או על הגרעין או מפרי לפרי, בכל זה נשארה הגם' בספק, וכיון שזה ספק בדיון תורה, קייל' לחומרה, ואסורים החרקים האלו. וכ"פ רבניו הרמב"ם בהל' מאכ"א פ"ב הט"ז, וכ"פ בש"ע ס"י פד סע"ד. ועי' בהגנות הרמ"א שם, וכן בכרכ'ו פ', שהביאו שהספק רק דרבנן אולם מדאורייתא שרייא. ועי' בחזו"א י"ד ס"י ידאות ה ד"ה הפמ"ג, שכתב שהספק הוא בדאורייתא, וכיון שאסרו הוא מן התורה אסור. אולם לכ"ע ע"ג שאסור מ"מ אין לוקין על שדצים אלו, וכן שסיטים הרמב"ם שם "כל אלו אסורין מספק", ואין לוקין עליהם". וא"כ לפ"ז אמרן שדין בריה תלי בחייב מלכות, א"כ בכה"ג שאין לוקים עליהם א"כ לא יהיה להם דין בריה. וצ"ע.

זהג'ה לפי הנזכר שעייר הטעם להחמיר בבריה הוא כיוון שמצינו שלוקה אף בפחות מכזית, ברור שיש להחמיר בזה בכל סוג החרקים ولو גם הקטנים ביותר, וכ"ז דלא כמו שכתב ספר משכנות יעקב ס"י לא, שתולעים קטנות כמו המילבין הקטנים, שמחמת עוצם קטנותם נאבד ממשן, אין להם דין בריה, כיוון שהן אינן חשובות בפנ"ע. עכ"ד. והנה אה"נ לעניין חה"ל ודבר חשוב, שאינם בטלים עקב חשובותן, שפיר מסתברים בדבריו, כיוון שהכל תלוי בחשיבותן. ואולי לפיה שכתב בספר ראש יוסף עמ"ס חולין דף צ"ו ע"ב, שגם בריה אינה בטילה דין חה"ל, שזה משום חשיבות, יש מקום לדבריו. אולם לפיה שאנו נוקטים כדעת הראשונים שבריה אינה בטילה כיוון שלוקים עליה, ומכאן נובע חשיבות הבריה, א"כ גם תולעים קטנות מад, כל שנראים לעין, אם אכלם לוקה עליהם [וכפי שביארתי בספר "תולעת שני" כת"י בפרק שני סע' ג], וא"כ כיוון שלוקין עליהם הרי הן נחشبם, וממילא דין בריה עליהם. וכבר בספר ערוך השולחן ס"י ק סע' טז הב"ד המשכני' ודחה דבריו כנ"ל. עי"ש.

זהג'ה אחר שלמדנו שחרקים דין בריה להם ממילא אינם בטילים לעולם כפי הכלל שנתקות בידינו וכאמור, וכן העיקר להלכה [ודלא כדעת הר"ש עמ"ס תרומות פ"י מ"ח, שכתב שבריה בטילה בקרוב לאלף, והיינו בתתק"ס, וכן כתב הרשב"א בתוה"ב בית ד שער א. וכ"ז ע"פ המבוادر בירושלמי. ועי' ברשב"א בחידושיו עמ"ס חולין דף צ"ז ע"ב בד"ה א"ל הב"ע, שכתב בשם הראב"ד שבריה בטלה באלף ומאתים. (ועי' בהערה שם במהדו' זכרון יעקב). והב"ד בביורו הג"א על השו"ע ס"י ק' אותן ב. ובעדותה"ש ס"י ק סע' ג. אלא שלהלכה כבר פסק מrown בש"ע בס"י ק סע' א, שבריה אינה בטילה כלל. אלא שאפשר לצרף דיעות אלו במקום הספק, וכיון שתתבאר בשורת רב פעילים ח"ד י"ד ס"י ח בד"ה גם מה. ועיי"ש].

ואמנם חז"ל נקטו שלשה כללים אימתי ובמה יש דין בריה, ולдин זה יש נ"מ גם בביטול חרקים בתבשילים השוניים. וככלים אלו נלמדים מסוגיות הש"ס במס' מכות במשנה ריש פרק שלישי, ובglm' שם דף יז ע"ב. ובglm' בחולין דצ"ו ע"ב ובדף ק ע"א. וביאר היטב רבינו הר"ן בס"פ גיד הנשה בד"ה גרס"י בglm', את כל התנאים. ובתוס' עמ"ס מכות דף יז ע"א בד"ה ורבנן, פליג וס"ל שא"צ חיוט, שא"כ ג"ה אין בו חיוט, וס"ל שהכל הוא אם יחלק אם שמו עלייו או לא. ומן בש"ע בס"י ק סע' א, הביא את כל התנאים יחד. כך שאם חסר אחד מן התנאים אין עלייו שם בריה. ועי' בביאור הגרא"א אותן.

התנאי הראשון הוא שיהיה דבר שהיה בו חיוט. ותנאי זה בא להוצאה פרי אחד אף שהוא שלם שאין עלייו דין בריה.

התנאי השני הוא, שיהיה דבר שאסור מתחילה ברייתו, להוצאה עופי טהורה שנתנבל שאינו אסור מתחילה ברייתו. והנה ע"פ תנאי זה רצח להתיר בספר כרתי ופלתי סי' ק' ס"ק ד, את התולעים שגדלו בתלוש, דהיינו שאינם אסורים מתחילה ברייתם אין להם דין בריה. אלא שישים שמ"מ ח"ו להקל בזיה. וכ"כ חידוש זה בשורת טוט"ד תליתאה ח"א סי' ק"ס. אלא שכבר דחו האחרונים טעם זה, ועי' בחוות דעת סי' ק ס"ק ה, שדחה, והוכיחו שהם נקראים מתחילה ברייתם. וכן דחה דבריהם ממן הרחיד"א צ"ל בשינוי ברכיה סי' ק אותן. וכן דחה דבריהם בשורת רב פעלים י"ד ח"ד סי' ח בד"ה ודע לא כוארה, והביא שם את הרוב תפארת אדם, והרב גינט ורדים, ובשורת חקרי לב י"ד א, סי' ס"ג, שדחו את דבריהם לחולטין. וכן העלה להלכה ממן הראש"ל שליט"א בשורת י'חוה דעת ח"ו סי' מז בעריה שם. ועי' לmor ועט"ר הראש"ל הג"ר שם"ע שליט"א בשורת שמע שלמה ח"א י"ד סי' א' אותן ה', שהעלה שעייר הטעם שנחשבים ברייה הם בדברי השיו"ב הנז'. ועי' ש.

התנאי השלישי הוא, שצרכיך שיהיה דבר שלם. ולכן בריה שתרשקה, או שנחתק ממנה אפילו אבר אחד, ואפילו שאין הנשמה תלואה בו, אין לו דין בריה, ובטל בהיתר כדי שאר איסורים. וגם תנאי זה נפסק בש"ע סי' ק ס"ק א. ומברא הט"ז שם בס"ק ב, שלא תאמר שאם נשאר שמו עליו עלי"ג שאינו שלם שיהיה לו דין בריה (עי' Tos' עמ"ס מכות דף יז ע"א). קמ"ל שצרכיך דזוקא שיהיה שלם. וכן כתוב הש"ך בס"ק ג, שאפי' נחתק אבר שאין הנשמה תלואה בו ג"כ אין לו דין בריה, וכ"ז מתברר מדברי הר"ן בס"פ גיד הנשה הנז' לעיל. וכן הוא בביאור הגרא"א בס"י ק אותן יא. ומן בשור"ע חוזר על הדברים גם בסימן קא סע' ו. והנה מכל זה שמן לא חילק בין סוגי השרצים, ובכולם ס"ל שצרכיך שיהיה שלם,

מוכח לכואורה שלא כדעת הש"ך שכתב לחידש בס"י ק"ד ס"ק ג' שהמנה שורצים שדין שאסורים בכעدهה, לוקין על אכילתן בכעدهה. והם נחשבים בריה בכעدهה אע"ג שאינם שלמים. ועי"ש בט"ז שחלק ע"ד. ובנור"כ על השו"ע שם.

ומלאן נצא לדון בדבר נוסף, על אותן הרים שמאוסים אם גם עליהם נתנו חז"ל דין בריה או לא. כתוב הרמב"ם בהל' מאכלות אסורות (פ"ב ה"א) ווז"ל: "אבל האוכל בריה טמאה בפני עצמה כולה הרי זה לוכה מן התורה ואפיו היה פחותה מן החדרל, בין שאכלה מטה בין שאכלה חייה, ואפיו סרוכה הבריה משתנית צורתה, הוואיל ואכליה כולה לוכה". עכ"ל. ולכואורה אם כן כמפורט ברמב"ם שאף אם סרוכה [כלומר שהסERICA לאחמן"כ, ולא סרוכה מעיקרה] ג"כ לוכה, וממילא גם י"ל שאינה בטלה אפילו באף, דין בריה. וכtablet הרוב המגיד על הרמב"ם שם, שהיינו דוקא בשלא סרוכה והבאישה עד כדי שלא תהיה רואה לאדם, אבל אם סרוכה עד כדי כך, כבר כתוב הרמב"ם (מאכ"א פ"יד ה"יא) שהוא פטור, שכן הלכה כרבי שמעון שנבללה שאינה רואה לגר לאו שמייה נבללה. עכ"ד.

ולכואורה יש להקשות האם כדברי הרה"מ בד' הרמב"ם, מה חידש לנו הרמב"ם בבריה, לאחר שכבר פסק הלכה בכל האיסורים שאם אין ראיין לגר שאוכלים פטור. האם דין בריה כאשר איסורים מה חידש הרמב"ם בדיון בריה? וקשה זו כבר הקשה הרוב מנהת חינוך (במצווה קסגת ו), על דברי הרה"מ. ויצא לבאר אחרית בדעת הרמב"ם, שס"ל שהיכא שאכליה שלימה כיוון שחייב אף בשיעור כל שהוא, ממילא חייב אם הופסדה ונטרחה ואף שאכליה שלא בדרך הנאה. אולם היכא שצורך כזית כגון שלא אכליה שלימה בכיה"ג אינו חייב אם זה שלא כד"א. אלא שמשים שם שבטלה דעתו נגד דעת הרוב המגיד.

אלא שהפר"ח (י"ד סי' קג סוף אות א), פליג על הרה"מ, וס"ל שאף בטרוחין מעיקרא כגון זבובין ויתושין, אף אם הסERICA אח"כ עד שנפסלו למגורי מאכילת אדם, ג"כ אסורים מן התורה ולוקין עליהם, וסימן וכן עיקר. ולדברי הפר"ח אם אסור מה"ת ולוכה עליהם, א"כ גם דין בריה יש להם ואין בטלים. אולם הרוב פרי תואר על השו"ע שם (סוס"ק ב) כתוב שאין דברי הפר"ח מוכרים. ונראה שדעתו נוטה לדעת הרה"מ. אלא שציין שעכ"פ אסור לאכול גוף האיסורafi נפסל מאכילת אדם. ויעו"י עוד בד"ז בכף החיימ סי' קג אות ז. והרב ברבי יוסף סי' קג אות א, הביא את מחלוקת הרה"מ והפר"ח, וציין שם את דברי הרוב בתוי כהונה שכתב שהמחלוקה בנפסלה מאכילת אדם, אולם אם גם נפסלה מאכילת כלב, גם הפר"ח יודה דשריא. ובס"ד הביא שם שנראין דברי הרוב המגיד. עי"ש.

זהג'ה אל מול דעת הרמב"ם שפסק שגם שרצו מאוסים אסור, מצינו לרביינו הראה"ה בבדק הבית (בית ד סוף שער א) שדעת אחרת עמו, וס"ל שכש שהרצים טועם מותר גופם וצירם, ואינם נאסרים מה"ת, אא"כ השתבוחו ביעודם בתבשיל, אלא שגם אז אין להם דין בריה, וכל שיש שישים נגד הטעם המשובח, הם בטלים. וכל מה ששנינו בغم' לגבי נמלים וזבובין אין זה אלא אם יש כירוב שאינם מאוסים, אולם אה"ג במאוסין אינם אסורים מה"ת ואין להם דין בריה. עכ"ד. ואע"ג שאין דעתו להלכה, מ"מ יעוי' למן הראש"ל שליט"א בספרו הליקות עולם (ח"ו עמ' רס"ט), שצירף דעתו זו כسنיף. יעוי"ש.

זהג'ה להלכה מצינו מפורש שפסק ממן בש"ע (י"ד סי' קד סע"ג ובס"י קז סע"ב), שאף נמלים וזבובים שהם מאוסים ונפשו של אדם קצה בהם יש להם דין בריה ואסורים כל התערובת, אא"כ הוציאם שה התבשיל מותר שאין פליטת דברים אלו הפוגמים, אוסרת. עכ"ד. אלא שמצינו להרמ"א שכותב בהגזה (י"ד סי' ק"ג סע"ג א) וזו': מיהו דברים החשובים כבריה או כירוב אם אינם פוגמים בעצםם או אף שפוגמם התבשיל אינם בטלים אפילו. והדברים מפורשים יותר במאש"ש הרמ"א בדרכי משה בשם האורה. ומדברי הרמ"א הלו למד הרב פנים מאירות (ח"ב סי' סז), דעתה הרמ"א שאכן כל שפוגמין אין להם דין בריה ובטלים. וד"ז השיב להגאון בעל חוות יאיר שכותב בתשובהו שפרעוש שאבד במאכל אסור כל התבשיל משום שבריה אף' באלו לא בטלה. וע"ז השיב לו מדברי הרמ"א הנ"ל. אלא שבදעת עצמו ס"ל להפמ"א שלא כהרמ"א, אלא שבריה אף אם היא פוגמה אינה בטלה אף' באלו. וכן הבין בדעת הרמ"א הרוב עורך השולחן (סי' קג סע"י יא), שככל היכא שפוגם בטל השרצ בתבשיל, ולפ"ז המילבי"ן, תולעים, זבובים ופרעושים שנאבדו בתבשיל ואינם ניכרים בטלים לגמרי. והוסיף שם שיש מי שאומר שהיינו דוקא בבריה שהיא טוביה, כגון עוף טמא שנסרה לגמרי, אולם בריה שמאוסה מעיקרא אינה בטילה אף' באלו, ודוחה את דבריו מלשון הרמ"א. יעוי"ש.

הרי' שלחدىא ס"ל להעורה"ש בדעת הרמ"א שאף במאוס מתחילה בדירתו, כל שהם פוגמין בטלים בתבשיל. ובשות"ת רב פעילים (י"ד ח"ד סי' ח בד"ה וראיתי), הביא את דברי הגאון כתוב סופר ביר"ד סי' סג, שהביא שם את דברי החורי והפמ"א, והוא עשה פלפול להוכיח דבריה שהיא פוגמה לא חסיבה בריה ובטלה וכדברי הרמ"א. והרב פעילים כתוב שכיוון שאפשר שיבוא אדם לידי טעות להמציא משיטות פוסקים אלו צד זכות להקל בתולעים פוגמים, ובאמת שכ"ז אינו, ולא ניתן להאמיר אף' בספק כל דהו, וזאת מכיוון שדעת הרמ"א כלל אינה להתייר בתיושין וזבובין וכי"ב שפוגמין ומאוסין מעיקרא, כיון שלאו אסורה התורה מעיקרא הגם שהם מאוסין, ולא דבר הרמ"א אלא בכיה"ג של עוף טמא וכי"ב שאינם פוגמין מעיקרא, וע"ז קאמרadam נסרכו ונפגמו שבטל חסיבותן

ומתבטים, וכמו שפירש הרב פרי חדש (על הרמ"א בס"ק א). ורק מה שהוסיף הפר"ח לחידש שגム ביתושין וצובין שפוגמים מעיקרן אם אח"כ הסרicho עד שאינם ראויים כלל שגム הם אינם בטילים, ע"ז חלקו עליו כל האחרונים והעלוי דגמ אלו אם הסרicho אח"כ הרי הם בטילים ברובם נתערבו. עכ"ד הרב פעלים. [ומש"כ שא"א לצרף סברת החולקים אף מצד או סניף או אף ספק כל דהו, זה לא הבנתי בעניותי, ומה גם שכאמור לעיל דעת הרא"ה להתריר בזה למגמי אם הם מואסין. ולעיל הבאתה את דברי מרכן הרראש"ל שלייט"א בספרו הליכות עולם שצירף דעת הרא"ה ז"ל להקל במקום הפ"מ, יעוי"ש].

זהג'ה בתשובה אודות חרקים בפטוריות שנדפסה בಗליון תנובות שדה מס' 40, הבאתה מחלוקת זו בקיצור נמרע, והעיר שם ידידי העורך כמוות"ר דוד אביטן נר"ו, שגム דעת מהר"ש עמאר זצוק"ל המובא בשינוי ברכה סי' ק ס"ק ג נראה כהפמ"ג שהבאתה שם, דס"ל (בסוף דברי פתיחה להל' תערובות) שאף אם הסרicho לחלוטין דין בריה עליהם. עכ"ד. ועיינתי במרן הרחיד"א בשיו"ב שם, וצין לפטקי דיןים כי למהר"ש עמאר ז"ל, שכtab אודות ביצה שיש בה אפרוח או דם והיא סרוחה, ונתבשלה עם תבשיל מותר, ואינה צריכה ביטול, והטעם כיון דהו נטלא"פ. ובס"ד כתוב ולא שייך דין בריה, מאחר שמכירה ומשילכה. וסימן הרחיד"א ודבורי הרב ז"ל יש בהם טעם כעיקר דאוריתא. והנה לכוארה הדיקוק מסיום דבריו שכtab שאין דין בריה וכו', [ויש להעיר לכוארה שמה שכtab שיש כאן מושם בריה אזיל היכא שיש אפרוח בביבצה, שאם אין שם אלא דם, כבר כתוב הש"ך בס"י ק ס"ק ב, שمرן ז"ל בבדק הבית פשוט לספקא וס"ל שבטייפת דם אין דין בריה אלא היכא שיש אפרוח], ואם הדיקוק נכון לכוארה החמיר מהר"ש עמאר ז"ל, שאף היכא שאינו פגום מעיקרנו, אף אם הסרicho אח"כ יש עליו דין בריה ובינו בטל, אלא שטעמו בטל, וזה דלא כהסכמה רוב האחוריונים לעיל, וככפי שפסק רביינו הרמ"א. ואולי מدين אחר נגע בה שכיוון שיש ממשו של איסור, הכל אסור שמא יפגע במשמו של איסור, וכמבוואר לקמן. נמצינו למדים שדין זה נחalker בו הפסוקים להלכה, והסתמך רוב האחוריונים נראה, שהיכא שפוגם מעיקרא דין בריה עליו ובינו בטל, ואם הסרicho אח"כ עד שכבר אינו ראוי כלל, אם נתערבו ואינו ניכר הרי הם בטילים ברוב.

זהשתא שבס"ד הקפנו כל דין בריה, נשוב ונתנה ראש, על הדין שכtabנו בתחילת דברינו, שכוארה כיון שמנקים ומסירם את כל הקשושים מdag הקרפיון, א"כ גם את הטפייל בחלק שנמצא בחוץ, מסירים וא"כ איןנו שלם, וחסר לו אחד מתנאי בריה, וא"כ שאינו בריה הרי שהוא בטל, ואפשר א"כ לשוקו עם הכספי. אלא שכאמור דעתינו אינה מסכמת עם סברא זו להלכה ואבואר את דברי.

כתב מrown הרו"ע בס"י קד סע"י א' לגבי עכברא דמתא שנפל לשכר או לחומר אם הסירו שלם ולא נשתייר שום ממשות מותר ע"י שהיה ששים בהיתר נגד העכבר. ואם נחתך לחתיכות דקות ואינו יכול לסנו, כגון שנתערב השכר במאכל עב, הכל אסור ואין שם ביטול, דהיינו שמא יפגע במשו של אישור ולא יריגש. עכ"ד הרו"ע. ולכארה למדנו מכאן שכל היכא שיש חשש שיפגע במשו של אישור, אף שאין כאן דין בריה (שהרי נחתך לחתיכות), מ"מ אין כאן ביטול והכל אסור. וכל מה שמצאנו להיתר בתערובת היינו דוקא היכא שנייה לגמרי האיסור והפק לחלק מהיתר בכ"ג בטל. אולם כל שהחטיכה נשארה בעין, אין כאן כלל תערובת והכל אסור. ואף ש כדי למצוא את זה צריך דקדוק ועינוי וטורח רב, כגון במאכל עב מכל מקום הכל אסור, ולא מדין בריה.

אלא שהרמ"א כתב שם ז"ל: ודוקא בשרך יש לחוש אם נשאר שלם שלא יוכל להוציאו, אבל בשאר איסורין אין לחוש. עכ"ל. וב"מ ביאר שהטעם הווא משומ שמא ישאר בו שיעור כעדשה שהוא שיעור טומאה בשרך מקרי בריה, אולם אין דין כן בשאר שרצים אלא בשמונה שרצים. ובש"ך ס"ק ג הביא שכן פירושי על סוגיא דעכברא (ע"ז דס"ט), והביא הש"ך שהקשה הר"ן מודיע יש לדzon מצד ח' שרצים ב تعدשה, הרי אף בשאר איסורים יש לחוש משומ חצי שיעור שאסור מן התורה? וע"כ מיישב הש"ך שבשאר איסורים כיוון שזה נטלי'פ' א"כ ליכא משומ טעונה, וגם משומ גוף האיסור אין לחוש כיון שבטל ברוב ואינו מכירו, וכן לעניין שרך ששייערו ב تعدשה לא בטל כיון דהוי כבריה. ומצין הש"ך שמדובר מrown הבית יוסף נראה דאפי' בפחות מכعدשה ואף בשאר איסורים נמי לא בטיל ואפי' ביותר מששים כל שא"א לסנו שחישין שמא יפגע במשו של איסור. נמצא א"כ לדעת הש"ך שלענין שאר שרצים באנו זהה למחלוקת מrown ה"ב' והרמ"א. והט"ז בס"ק א האריך להוכחה דלא כהרמ"א, וככתב שהעיקר הלכה למשעה שאין כל חילוק בין שרך לשאר איסורין, והעיקר שכל שנייה לגמרי האיסור במשקה הוא כלח ובטל בשישים, אולם כל שלא נימוח הווי כניכר ואין כאן תערובת, ושפיר יש אישור אם יבלע אותו בעין, ע"כ אסרו הכל. ועי' בנקוחה"כ שהאריך להציג על הט"ז.

זהרב ערוך השולחן (ס"י קד סע"י א-יא) ס"ל בדבר ברור שאין כל חילוק בין סוג האיסורים אלא הוא כלל בביטול שאיינו שיך אלא במאה שאינו ניכר, אבל בדבר הניכר לא שיך ביטול, ולכן אין הלח מתבטל ביבש ולא היבש בלח מפני שנייכר האיסור. ולכן שרך שנפל למשקה ונחתך לחתיכות דקות שא"א לבסוף אין לו ביטול אפי' באلف כיון שהן ניכרין, ואין להז תקונה אלא בסנוון. ואם נפל למאכל עב כגון עדשים וגריסים נמוחים, אם השרך נמוח או נחתך כמו המאכל וא"א להכיר בינויהם יש להז ביטול או כדי לח לח או כדי יבש ביבש. אולם אם המאכל נמוח לגמרי, והשרך נחתך לחתיכות דקות אין שם ביטול אפי' באلف

שהרי החתיכות ניכרים. ורק אם יש שם גם בשר שנחתק החתיכות דקוות כמו השrex וא"א להכיר בין זה זהה, יש ביטול אם הבשר הוא יותר מהשרץ. ובסוגרים כתוב שכ"ז למד מהט"ז ומהפר"ח. ובסע"ד וה' הביא את הדעה שבסגנוןם של שרכיהם האסורים משיעור עיטה וכותב שאין מקום לדבריהם. והחידוש בדבריו שבסע"ט למד כפירוש הט"ז ג"כ ברמ"א ולא כהש"ך, וביאר את הרמ"א שכונתו שאה"נ אין חילוק בין שמונה שרכים לשאר שרכים, אלא החילוק הוא כנ"ל בין שהאיסור ניכר או לאו, רק כיוון שהש"ע לא ביאר זאת להדייא, הוסיף הרמ"א וכותב, שלענין שאר איסורים כגון טריפות וכיו"ב שנתעדבו עם בשר אחר, צורה אחת להם ואין ניכרין, אולם שרך שונה הוא משאר אוכלים ולכן הוא ניכר, וזהו כוונת הרמ"א. עכ"ד¹.

ובן פסק ורבינו הרב פעילים (יר"ד ח"ד ס"ח בד"ה אך עט), שלענין קפה אין להתייר משום הספיקות שיעשה השוואל (לענין תולעים שבמים), וכותב שם שכל דין תערובת נאמר רק במינו, כגון דג טמא בין דגים טהורים וכי"ב, שאין האיסור ניכר, אבל באינו מינו שהוא ניכר בפנ"ע, אלא שמחמת קטנותו ותערובתו בדבר עב אי אפשר לבררו ולהפירו לא שיק דין ביטול, דהיינו אין שמא יפגע בגופו של איסור. ובמהמשך הביא דעת מורה"ם והט"ז והפר"ח. יעו"ש. והנה דברי הרב פעילים הם גם על פט שכבר נפתחה מבואר שם. ומשמע א"כ שאף בתערובת כ"כ גודלה שכמעט ואין מציאות למצוא שם את השרכים, מ"מ דינו כניכר ואני בטל, כיוון שסוף כל סוף ע"י טורה גדול מאד ניתן להכיר בינויהם.

ומיצאי למן החזו"א זיע"א בספרו על י"ד הלכות תולעים (ס"י יד ס"ק ו בד"ה ושיעור נימוח), שכותב ז"ל: "ושיעור נימוח, הינו שאין מכירתו כלל, והלך מתבטל כדין יבש ביבש, אבל אם העין מכירתו כשייפגשנו, אע"ג שאין כח באדם לחפש אחריו חשיב כאיסור ניכר ואני בטל". ומדובר הערווה"ש הנז' מודוקדק שם החתיכות שרך נראות בחתיכות בשר, אין נקרא ניכר ובטל. ואע"ג שבחתיכות או בדיקות שונות ניתן להבחין בינויהם, מ"מ אנו מתבוננים במונה כמות שהוא לפנינו, אם הוא נראה בחתיכה בין החתיכות והעין הרגילה אינו מבחינה בינויהם דינו אינה ניכר. אולם אם העין מבחינה בינויהם רק שקשה להגיע אל החתיכות עקב התערובת הגדולה חשיב כניכר ואני בטל. [ובתשובי הנז' לעיל אודות הפטריות, שכותבי צד להתייר ביצור המוחך שנעשה שם, הינו משום שבניד"ז יש ודאי חרק, והשאלה אם יש תערובת או לא. אולם שם

¹ עיין בשו"ע יר"ד ס"ס ק"ד, דבריה מאוסה כנמלים ותולעים שנתעדבו ונימוחו בתבשיל [דשוב אינם בריה] ואפשר לבדוק לסנן חיב לsnsן. והרמ"א שם לא חילק כלל. ע"ש. משמע שיכשאפשר לבדוק ולסנן גם הרמ"א מודה שהחיב לעשות כן, ואם אינו עשה אינו בטל. ורק כשאי אפשר לסנן כך דסע' א' חולק ומיקל. ובלאו הכי בנדון דין איררי בשץ, דגם הרמ"א בסע' א' שיש להחמיר. **העריך**.

יש צד שאין כלל נגיעות, ואם יש - זה כמוות כ"כ קטנה, כך שאין חובה בדיקה כלל. וד"ק]. וע"ע בכה"ח (ס"י קד אות ה), שכתב על דברי הרמ"א בהגה שמדעת מרן הב"י נראה שאפילו פחות מכך והפ"ח באיסורין לא בטל כל שא"א לסננו. וכיון שכן דעת הט"ז והמ"כ והפ"ח והפר"ח תואר, יש להחמיר. וכן עיקר להורות. [ומה שהתייר מרן השו"ע בס' פ"ד סע"ט, בעבר ובישל ללא בדיקה, שאם אינו יכול לבדוק. מותר. התם הינו כיוון שיש ספק שמא אין כלל חרקים, ושאני מנידוד יש ודאי חרקים שנחחכו לחתיכות קטנות. וד"ק]. וע"י בספר מעדרני השולחן על דברי השו"ע שם בס'ק י"ט שכתב שבלא"ה גם לדעת האשכנזים היוצאים ביד רמ"א יש להחמיר כדעת מרן השו"ע, ובכל האיסורים היכא שניכר הן ע"י מראה והן ע"י מישוש בידים שלא שייך בזה דין ביטול.²

העולה לדינא: חרק אף אינו שלם ואין לו דין בריה, מכל מקום כל שהוא ניכר הן במישוש או במראה, הוא אינו בטל. ורק אם נימוח החולות שא"א להבחן או להרגיש בו, בכה"ג הוא בטל. ולכן בנידוד בטפילים שע"ג הדגמים כיוון שבמישוש היד מרגישים בו מייד אף אם הוא נחתק ואינו שלם, וכמו"כ במראה גם ניכר מקום הפעע, אינו בטל. ומה הועליל הורדת הקששים, והרי ס"ס הוא ניכר, וכי"ל שאינו בטל וכמבוואר בפנים המאמר. וכל זה מלבד שהמציאות מורה שטפילים רבים נמצאים בנסיבות התחתונות של הדג במקומות שאין קששים וממילא אין מנקים שם, והוא נשאר בשילוחות. ולכן העיקר להלכה לאסור בזה, ולא להתייר אלא א"כ החזק המשק המסוים הזה שהוא טיפול כדבי בבריכה, וזאת לאחר שהמשגיח ביצע בדיקת מידגס והוכח שהתווצרת נקייה, ואזוי יש לסתוך להתייר. [ועא"ג שבקרפין שמוחזק בנגיעות גבואה אין די בבדיקה מידגס ואפילו רוב וככפי שכתב הרמ"א ביו"ד ס"י פ"ד ס"ח, מ"מ הכא שעושים טיפולים מיוחדים שהם הוחזקו כמוסעים להסרת החרקים, וכל בבדיקה מידגס לוודא שאכן הטיפול נעשה כנץך והועליל, בכה"ג די בבדיקה מידגס, וככפי שמעשים בכל יום אנו נהגים בבדיקה ריקות הגדים בשיטות מיוחדות, או עוברים הלכתי שטיפה וניקוי מסוימים].

שניאור ז. רוח

² לכאו יש להוציא עוד, גם אם אחר הקשוש אינו ניכר כלל חטיכת התולעת, מ"מ כיוון שאין מבטלין איסור לכתמי, אסור לחשוף את הדג באופן כזה שחייב התולעת תרד ממנו והזיה תשאר ותתערב באופן שאינה נכרת. אבל יתכן שכיוון שאין כוונתו לבטל את האיסור אלא לתקן את הדג ולהסיר ממנו את הקששים לא חשיב מבטל איסור לכתמי, דרך של במחזיק ברכיה יו"ד ס"י פ"ד אות י"ג, שモותר לטחון קטניות מהתולעת, ולא חשיב מבטל איסור לכתמי. ע"ש. וע"י באדמת קדש ח"ב יו"ד ס"א. אבל כפי שכתב יידי ה"כ נר"ו, עדין ניכרין שרידי התולעים בדג. ודבר היכר אינו בטל. **העורך.**

הרבי אהרן בוארון שליט"א
בימ"ד בני ציון ירושלים ת"ו

בענין זכיה משלחן גבוח בתרומות ומעשרות, ובכל מתנות כהונה ולויה, ובמתנות עניים

מצאנו שאמרו חכמיינו ז"ל בכמה מקומות שהכהנים "משלחן גבוח קזו", דהיינו שאינם זוכים ישירות מן הבעלים אלא הם זוכים מרשות הגבוח. ויש לנו לחקר האם רק לעניין קדשים אמרו כן חכמים, אבל בתורה"מ אין המקבלים אותם זוכים בהם משלחן גבוח אלא זוכים בהם ישירות מהבעלים, או שגם בתורה"מ הכהנים והלוויים והעניים זוכים בהם משלחן גבוח.

א. איתא בספרי (פרשת קרח פיסקא קיט) על הפסוק (במדבר יח, כא) ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה, חלף עבודתם אשר הם עובדים את עבودת האל מועד. כל מצות כהונה קנוו השם וננתנו כהונה, אבל זו (מעשר ראשון ללווי) חלף עבודתם, דברי רבי יASHI. רבי יונתן אומר אף זו קנאה השם וננתנה ללוויים שנאמר (ויקרא כז, ל) וכל מעשר הארץ (וגו' לה' הווא), ואומר ולבני לוי הנה נתתי כל (כצ"ל) מעשר בישראל. ע"כ. פירוש דרבבי יASHI רק התתרומות שניתנים לכהנים, קנאם השם וננתנים לכהנים, אבל מעשר ראשון שניתן ללוויים הוא רק כמשכורת על עבודתם באוהל מועד. ורבו יונתן חולק עלייו ומוכיח מהפסוקים שגם במעשר ראשון הדברים אמרים. וא"כ מפורש לפנינו דבתתרומות הניתנות לכהנים לכ"ע משלחן גבוח קזו, אבל במעשר ראשון הניתן ללוויים נחלקו בו ר' יASHI ור' יונתן אם משלחן גבוח קזו. ולענין הלכה בספר יד מלאכי ח"א (כלל תקפו) הביא שדעת הרדב"ז בשווית ח"ב (לפנינו ח"ה סי' מב), דבכל מקום הלכה כר' יונתן מרבי יASHI. וא"כ לדעת הרדב"ז גם בנ"ד הלכה כר' יונתן, וננקוט דגם מעשר ראשון הלוויים זוכים בו משלחן גבוח. ואמנם רבינו היד מלאכי הוכיח שם מהראשונים שאין זה שום כלל. אך בנ"ד הרמב"ם (פי"ב מתתרומות הי"ח וו"ט) פסק להדייא כרבי יונתן שאף במעשר הלוויים זוכים בו משלחן גבוח. ונעתק דב"ק להלן (אות ה). ע"ש. וע"ע ברמב"ם בסוף הל' שמיטה ויובל (פי"ג הי"ב וו"ג). ויש לחלק. וכן מבואר למתבונן בדברי הר"י פלט שנביא להלן שם. והן אמת שרבינו בעל הטורים עה"ת (דברים יח א) סובר שرك הכהנים זוכים משלחן גבוח, ולא הלוויים. ע"ש. נראה לדידן בני ספרד במחולקת הרמב"ם והטור הלכה כהרמב"ם. ובנ"ד שדברי הטור נאמרו לא בחיבור הלכתוי,

נראה דכו"ע נקטי כהרמב"ם. ועוד שאף שאכן פשוט דברי הטור כנ"ל, ש רק הכהנים משלחן גבוה קא זכו ומשא"כ הלוויים, מ"מ אין מפורש כן בדבריו להדייא, ועי"י הדחק אולי אפשר להשוותו להרמב"ם. וראיתי להגאון מהרא"ל הורוויז ב מגניתא טבא על סה"מ (שרש יב), שתפס בפשיות דהלה כר' יאשיה, אך במחכחתה"ר אשטעמיטיה דברי הרמב"ם וכל הנ"ל. והעיקר להלכה כר' יונתן. ולכן להלן נתפסו בעזהשיות לשון תרומות ומעשרות בסתם, וקאי אטרוייהו.³

ב. ונראה לענ"ד שכן מבואר באර היטב במסכת פסחים (מו:) וברש"י שם, שהכהן מקבל את המתנות אינו זוכה בהם ישירות מיידי הנותן. שם מיררי בעניין הפרשת חלה בי"ט של פסח, שינוי בעיה מה לעשות עם החלה המופרשת אשר עלולה להחמיין (מיררי בחלה טמאה שאין ניתנת לכהן. ודומיא דזמנינו), ועלול לעבור בזה על כל יראה ובל ימצא בהמצאותה ברשותו ובעולותתו. ודעתי ר' יהושע במשנה שם שיפריש חלה כדרכו ויינחנה, ולא איכפת לו אם תחמיין, כי "לא זה הוא חמץ שמווזהירין עליו בבל יראה ובל ימצא". וה"ט מפרש בגם' למסקנא, ולאחר ההפרשה שקרה עליה שם כבר אין החלה שייכת למפריש, וגם אינו חמץ של חבירך הכהן כיון דאתני לא מטה לדייה. لكن אינו עבר על חמץ זה בבל יראה ובל ימצא, כיון שאינו שייך לא לו ולא לכהן. ע"כ. ומעטה את"ל שכחן מקבל מתנות הוא זוכה בהם ישירות מיידי הנותן, א"כ לא יתכן שהחלה לא תהא שייכת לא לישראל ולא לכהן, דהא אמרת שכחן זוכה בהם ישירות מיד הבעלים ללא אמצעי בינוים, ואיך אפשר שלא יעבור עליה בבל יראה ובל ימצא, מאחר שהוא ממון של יהודי בודאי. אע"כ כדכתיבנה שאין הכהן זוכה במתנות ישירות מן הבעלים. ואין להקשות מдалא קי"ל כר' יהושע לעניין כל יראה ובל ימצא, זה הוא רק מטעם אחר זאמרין הוואיל. ע"ש בסוגיא וזה ברור. וכ"כ בח"י חת"ס (נדרים פה. ד"ה ע"כ נלע"ד). ופסוט. ומסוגיא זו דפסחים מוצאת למה שחקר ידידנו הרה"ג יעקב דהאן נר"יו בס' דברות יעקב על גטין (בקונטרס שבסוה"ס ענף ד עמוד ערה, וענף ה עמוד רף) למי שייכים המתנות לאחר ההפרשה קודם שניתנו לכהן. דמסוגיא דפסחים הללו מבואר שלא

³ וע"פ דברי הספרי הללו מובן היטב מה שהביא בהגנות הרא"מ הורוויז לברכות (מו:) מהירושלמי (פ"ה דמעשר שני) שעיל כל המצוות תחילת צרייך לומר לה', כמו תרומה לה', חלה לה'. אלא שע"י הברכה יוצאים ידי חובת הזכרה זו. ע"כ. וכמו דומני שכן ראייתי מבאים מהגאון מלבי"ם על הפסוק לא עברתי מצוותיך ולא שכחתך. ואם"א. דהכוונה בזה שהמפריש תרוי"מ אינו מוציא בהפרשתו כלום מרשותו לרשות הכהנים או הלוויים, אלא ההפרשה היא כעין הקדש לגבואה. והכהנים והלוויים אינם זוכים מידו אלא משלחן גבוה. הכותב.

זה ולא זה, ושלכנן אין עובר עליה בבל יראה וב"ג. וע"ע בסמוך. וכן מבואר בפתרונות בסנהדרין (קיב): ע"ש. וברש"י שם (ד"ה תרומה ביד ישראל).

ג. ובמחשבה ראשונה סברתי שאפשר להוכיח מסווגיא זו גם מה שהבאו מהספרי והראשוניים שהמתנות נעשים ממון גבוהה. דהא א"א לומר שבין הפרשה לנתינה המתנות נעשים כהפרק, כי את"ל שאין על הכהלה שום בעלות א"כ מילא היא חוזרת להיות ברשות הבעלים והוא עובר עליה בבל יראה ובל ימצא. וכמ"ש בש"ת הריב"ש (ס"י תא) והובא בקיצור בב"י אר"ח (סימן תנ), ולקנות חמץ לצורך הכותי במעותיו של כותי בחוח"מ, איסור גמור הו, שהרי להכ"פ אייכא למייחש דלמא ATI למקל מינה. ולא עוד אלא שהוא עובר עליו בבל יראה, לפי שכשהוא קונה אותה בשביל הכותי, אין הכותי בעל המנות קונה אותה, שהרי אין ישראל זאת נעשה שליח לכותי ולא זוכה בשבילו, דהא ק"ל דין שליחות לכותי ולא זכיה כלל, וא"כ הרי הוא חמוץ בו לעצמו כיון שיש איסור בדבר, מ"מ כיון שגם הכותי לא קנה אותו, הרי הוא ברשות הכותי הראשון, והו"ל חמוץ של כותי ברשות ישראל בשקל עליו אחירות, ועובר עליו. עכט"ק. וכן הובא בשתייה כהודאה בדרכי משה הארוך שם (אות ו). וכ"פ הרמ"א שם בהגה (בסעיף ו). והאחרונים שם. וע"ע בש"ת מנתת יצחק ח"ט (ס"י קיא ע' קמח, וס"י קיב ע' קנא). ובש"ת שבת הלוי ח"ה (סימן קעב אות ז). וא"כ גם בנ"ד אי נימא דלאחר הפרשה אין הכהלה ממון גבוהה אלא הפרק, א"כ מילא היא חוזרת להיות בעלות המפריש והוא עובר עליה בבל יראה. אע"כ דגם בתרור"מ ע"י הפרשה המתנות יוצאים מרשות הבעלים לרשות גבוה, וכאשר הם ניתנים לכהן הרי הוא זוכה בהם משלו גבוה בלבד. וע"ע בש"ת תורת מרדכי ורבינו ביבן (ס"י קנו אות ז) מה שהביא בזה מהגמ' בנדרים (פה). וגם ע"ז שייכות הסברות דכתיבנה. ע"ש. ואולם שוב נ"ל דמהגמ' בב"ק (קט): מוכח דתיכף שמדוברות המתנות לרשות גבוה כבר הקב"ה מקונה אותם לכהנים. ע"ש. ולכן צ"ל דלאחר הפרשה המתנות יצאו מרשות הבעלים, ונעשה ממון גבוה ותיכף נעשה ממון הכהנים, אך אין עוברים עליהם בבל יראה ובבל ימצא כיון שעדיין אינם ממונו של כהן מסוים אלא ממון השבט בכללות, ודמי למומן גבוהה דין עוברים עליו. וע"ע מש"כ להלן (אות ז). וע' מאירי (סנהדרין קיב. ד"ה תרומות) שכ' של לא הגיעו התרומות ליד כהן עדין הן נכסים שמיים. עכט"ד. ועכ"פ מפורש ראיינו בסוגיא זו דפסחים (מו): שאין הכהן זוכה במתנות ישירות מיד ישראל.

ד. ואמנם ראייתי מבאים בס' המפתח לרמב"ם מהדורות ר"ש פרנקל (פי"ב מתרומות ה"ט) מס' גור אריה יהודה (תרור"מ ס"י אות ז) שהקשה עמ"ש

הרמב"ם שהכהנים והלוים על שלחן המקום הם אוכלים וכו' ושמשלחן גבוה קזו', מהגמ' ביבמות (פז). לעניין בת כהן שנשאת לישראל ונעשית זרה ואינה אוכלת בתרומה, שאם מת בעלה ואין לה בן הרי היא חוזרת לבית אביה ושוב מותרת לאכול בתרומה. שאמרו שם בבריתא, כשהיא חוזרת אינה חוזרת אלא לתרומה (שנותר לה לאכלה), אבל אינה חוזרת לחזה ושוק. ויש שם בגמ' כמה דעתות מניין לומדים חילוק זה בין תרומה לחזה ושוק. ורב פפא אמר דילפין לה מdecתיב ושבה אל בית אביה כנוריה מלחמת אביה תאכל, לחם הקניי לאביה תאכל, פרט לחזה ושוק דמשלחן גבוה קזו'. ע"כ. דמשמע דתרומה אין הכהן זוכה בה משלחן גבוה.

נראה לענ"ד לתרץ דיש ב' אופנים של זכיה משלחן גבוה, וכמו שמצאננו להתוס' בביבה (כא. ד"ה אבל), שביארו בדעת רבי יוסי הגלילי דס"ל (בב"ק יב: וש"ג) דקדשים קלים הם ממון בעליים, דמ"מ גם הוא כוונתו שהבעלים זכו בזה משלחן גבוה, וההכרבה וכל העבודות שנעשו בו נעשו בראשות גבוה, רק דס"ל דאח"כ הבעלים זכו בהם משלחן גבוה ונעשה ממונם. ומשא"כ קדשי קדשים (וכן קדשים קלים למאי דקי"ל דהו ממון גבוה ודלא כר"י הגלילי) הם של שלחן גבוה גם בשעה שהכהנים אוכלים, והם אוכלים مثل גבוה ממש. ע"כ. וזה נראה לומר בעניין תרו"מ, דהא דמשלחן גבוה קזו', אין הכוונה שהם אוכלים של גבוה ממש, אלא הכוונה היא שהם היו של גבוה והם קנו מן הגבוהה. וזה מוכחה מדברי רשי"י בפסחים (מו:) דמייתניא לעיל (אות ב-ג), שהזכיה משלחן גבוה דתרו"מ והלה אין הכוונה שהכהנים אוכלים مثل גבוה כקדשים, אלא בהאי זכיה משלחן גבוה כشمגייעים המתנות לידי מקבליהם הם כבר ממונם שלהם ולא בראשות ברשות הכהן, "זהא לא מטיא לדייה דכהן". ולכן אין המפרש עובר עליה בבב' יראה ובל' ימצא. דמובא רשותם הגיעו כבר לידי הכהן בן היה/israel עובר עליה בבב' יראה ובל' ימצא, ואת"ל דגס כشمגייעה לידי הכהן אכתי היא ממש בראשות גבוהה כבתחילה, א"כ בכל אופן אין לו לעבור עליה בבב' יראה ובל' ימצא וכן דאמרין בזמן שטרם הגיעו לידי. אע"כ בתרו"מ הכהנים זוכים בהם משלחן גבוה והם נהנים ממונם שלהם, ואין זה זכיה משלחן גבוהה דקדשים, שם אוכלים ממון גבוה ממש. ונלע"ד דכן מדויק נמי מל' רשי"י ביבמות (פז). שם. ע"ש. וכן ראייתי בשורת תורת מרדי ריבנוביץ (ס"י קנו) שהביא קושיא זו ותירץ בן (באות ד וה'), ושכן משמע מדברי רשי"י ביבמות הנ"ל. וכdecתיבנה בס"ד. גם הביא שכ"כ רביינו הגר"א בשנות אלהו (ריש ברכות) חילוק זה בין קדשים לתרומה. ועוד הביא (באות י) שסבירא זו כתבו גם התוס' במנחות (уг: ס"ה

ואפילו). וענ"ש נפלאות מתורתו. וכן ראיתי שהקשה בס' דבר אליעזר ולדינברג (ס"י יג אות ב וגו', בדף"ח נדפס בסוף צי"א חי"ז, הגעתי עדי ידידי הר"ר עידן ז' אפרים נר"ו), ושכן הקשה הגרי"ץ מקלענברג בסידור עיון תפילה (דצ"ב), ותירץ הגראי"י שליט"א מדנפשה כנ"ל.

ה. וכ"כ הרמב"ם (פ"י ב' מתרומות ה"ח ו"ט): אסור לכהנים וללוים לסייע בבית הגרנות כדי ליטול מתנותיהם וכו'. וכן אסור להן שיחטפו תרומות ומעשרות, ואפילו לשאול חלkon בפיhn אסורה, אלא נוטליں בכבוד, שעל שלחן המזום המ אוכלים ועל שלחנו הם שותים, ומתנות אלו לה' הם, והוא ברוך הוא זיכה להן, שנאמר ואני נתתי לך את מתרומות תרומותיך עכ"ל. הנה לפנינו שכן דעת הרמב"ם שגם תרומות וגם מעשרות (ועי' בנו"כ), הכהנים והלוים זוכים בהם משלחן גבוה, ולא רק לעניין קדשים נאמר דמשלחן גבוה קזכו. וכ"כ רבינו יוסף בן פלט בתשובתו הנדפסת בשו"ת הרשב"א ח"א (סימן יח), דהיינו טעמא של תקנו הכהנים ברכה על נתינת מתנות כהונה לכהנים, מאחר שהישראל הנוטן לכהן את המתנות אינו נותן משלו אלא השם יתברך זכה אותן לכהן ומשלחן גבוה קזכו וכו'. אבל על הפרשת חלה ומעשרות מברך, מפני שאין ברכתן על נתינה אלא על ההפרשה. ע"כ. ומפורש דס"ל נמי דבכל מתנות כהונה וכן במעשרות אמרין דמשלחן גבוה קזכו. וכן בסוף התשובה הוסיף וכותב, ומナルן מתנות כהונה אין מברכין עלייהו, משום אמרין דכהנים משלחן גבוה קזכו. וגבוי גזל הגר דהוא ממתנות כהונה נמי אמרין (ב"ק קט): קנוו השם וננתנו לכהנים. דשמעין מינה דמן דיהיב מתנות כהונה לא יהיב מדידיה, אלא דרחמנא נינהו כדכתיב ואני הנה נתתי לך את מתרומות תרומותיך. עכ"ל (ונכפלה תשובה זו במיחסות סי' קפט, בנוסח יותר מוקוצר ולא כ"כ מבورو). וכן הובאה בארכות חיים ח"א (חל' ברכות אות עב, על שם הרשב"א). וכן באבודרham (בדפ"ח עמוד כג וחלאה) הובאה תשובה זו בשם הר"י ז' פלט יותר באורך. ע"ש.

ורבינו הרמ"ה ביד רמה (סנהדרין קיב. ד"ה החרט) רצה לומר יתרה מזו, כיון שהתרומה נקראת קדש, אף שהגיעה לידי הכהן הרי היא נקראת שלל שמים (ולא שלל וממון הדירות. ע"ש), דכהנים כי קזכו משלחן גבוה קזכו, ובכל מקום שנמצאת התרומה הרי היא ממון גבוה, אלא שהתרומה זיכתה לכהנים לאכלה בטהרה, וליזכו נינהו להדרי, אך דחיה זאת הרמ"ה כי בגם' להלן (קיב): משמע שכאשר התרומה הגיעה לידי הכהן הרי היא ממונו שלו. ע"ש. וכ"כ הרמ"ה להלן בע"ב (ד"ה ותרומות). ע"ש. ולפי מה שהוכחנו מהספר והראשונים צ"ל דהרמ"ה חוזר בו רק ממה שסביר בתחילת שגム לאחר שהתרומה בידי הכהן היא ממון גבוה, אבל עדין נשאר בדעתנו דהוי ממון גבוה בטרם הגיעה לידי

הכהן. ודוק כי נכוונים הדברים. ולכן נקיינא שגם הרמ"ה סובר הכל הנך רבוואתא שהכהנים זוכים בתמונות משלחן גבוהה. והבאנו בס"ד שכ"ה בתלמוד ובספרי נמי. וכ"כ בשורת הרב"ש (סימן קלא): ואשר שאלת מה מה תקנו (הגאנונים) ברכיה לכהן בפדיון יותר מבשאר מתנות כהונה כשותה בהן, "ל' דבשאר מתנות כהונה אין הכהן עושה כלום רק זוכה בתמונות משלחן גבוהה וכו'. עכ"ל. וכן משמע מדברי המאירי בקדושיםין (נד. ד"ה כבר התבאה). ע"ש. וש"ר שכן מפורש במאירי סנהדרין (קיב. ד"ה תרומות), שכל שלא הגיעו התandomות ליד הכהן עדיין הן נכסי שמים. עכ"ד. וכ"כ מהרש"ל ביש"ש גטין (פ"ה רס"י כא). וכ"כ מהר"י די ליאון ב מגילת אסתר על ספר המצוות (שרש יב) ע"פ תשובה הרשב"א (כצ"ל) היל. וכ"כ מהר"ח קאזיס בקנאת סופרים על סה"מ שם. ומהרא"ל הורוויז במרגניתא טבא שם. וכן בשורת שדה הארץ (חיר"ד סי' כה) הביא מ"ש בשורת הרשב"א הניל שהכהנים זוכים בתמונות משלחן גבוהה. וכ"כ בביורו הגרא"ח או"ח (רס"ח). והביאו בו' כרם שלמה האס וכן בכף החיים סופר שם. וכן העלה בשורת תורת מרדכי ר宾וביץ (סימן קנו) שגם בתמורה הכהנים זוכים בה משלחן גבוהה. ע"ש מה שהאריך בזה בטטו"ד. וכ"כ גם לעיל (סס"י פח). וכן העיר בזה בקיצור הגרא"ח הרצוג ז"ל בשורת פסקים וכתבים ח"ג (סימן ל). וכ"כ בספר דבר אליעזר וולדינברג (סימן יג), שהביא דברי הספרי והרמב"ם ותשובה הרשב"א במיחוסות וכו'. וגם הוא שLIGHT א ביאר שם שזויה דעת רשי"י ביבמות (פו). שם. וע"ש. והניף ידו שניית בשורת ציץ אליעזר ח"א (ס"י י) להסביר ע"ד חד גברא הרבה שכח לו לדוחות את עצם מ"ש בדבר אליעזר שיש בתורה זכיה משלח"ג, כי אין הכוונה כפשותו וכו'. ע"ש. והגאון שליט"א השיב על דבריו והוכיח שדווח מאד לפреш בדברי הרמב"ם כהרב הנז'. ע"ש. ועוד באצ"א ח"ג (סס"י טו) חזר לאמת הדברים בקיצור. ע"ש. וכן ראייתי בשורת שבת הלוי ח"ב (סימן קעה אות ב) שהביא מהמרגניתא טבא הניל דתורה"מ משלחן גבוהה קצכו מסכים גם הוא. וכ"כ בשורת שהוציא מזה, מ"מ בעצם הדבר דמשלחן גבוהה קצכו מסכים גם הוא. וכ"כ בשורת שאלת שאול בריש (חיר"ד סי' עז' אות ג) בשם הגרא"י ענגיל באתוון דאוריתא (לא ציין מיקומו. ואם"א), בביורו דעת רשי"י ביבמות (פו). ושזויה דעת הרמב"ם (פ"יב מתרומות ה"ט) הנז'. וכן בשורת משנה הלכות ח"ג (סימן רא) הביא דברי הרב"ש הניל שכח בן. ואמנם לבסוף הניח זאת בצ"ע, אילו היה רואה כל הניל שהם הם דברי התלמוד והספרי והרמב"ם ועוד ראשונים ואחרונים לא היה חוזר להסתפק בדבר. וברור. (ואמור מעתה דמה שמצוינו בכ"מ בש"ס ופוסקים

שמכנים את התרומם מיד לאחר הפרשה בשם ממון כהן או ממון השבט, זהו לאחר שהיו ממון גבוה, אז נעשו תיכף ממון השבט).⁴

⁴ ועוד יש לזכור בזה תוספת דברים ותוספת ביאור בחידושים לנדרים (יב:). ועתיק מה שנוגע לנוינו. גם, כהلت אהרן וכתרומתו, מותר. פ"ה הר"ג, ד"ג דבקריאת שם מתרשי, כיוון שאינו אסור לכל, דבר האסור לכל מקרי ולא דבר הנדר. עכ"ל. והנה בשלמא דברי הר"ג לעיל (ס"ה בעיקרו קא מתפיס, בסוף דף י"א) שם כתוב בסתמא דהמתפיס בחלה אהרן ובתרומתו מותר, משום דאיסורה לאו משום נדריה הוא אלא משום גזירת הכתוב. דברים אלו אפשר להבינם בטוב באיזה אופן, שהאיסור דתרומה והלה מהמת נדרו אלא רחמנא רמי עליה איסורה, וניתן לפרש הדברים גם כפירוש התוס' והרא"ש. אבל מ"ש הר"ג כאן דה"ט שלא מיקרי דבר הנדר משום שאינו אסור לכל, זה לכאורה קשה טובה, דעתם זה יכון על האיסור בקדושים לאחר זריקת דמים, וכדבריא הר"ג לעיל שם (סוף ד"א), דברלו ההוכחה שאין איסורן מהמת נדרו, היא דא"כ היה ראוי שישאה אסור לכל, "זהו הא אקדשיה ואסירה אכולי עלמא", ואילו לאחר זריקת דמים איןנו אסור על כל העולם, ובכחיה דפקע ליה נדרא, ורחמנא הוא דרמי איסורה עליה. ע"ש. דהינו שההכרח שהאיסור שלאחר זריקת דמים איןנו האיסור שמחמת נדרו, הוא מזחין שלאחר זריקת דמים הוא מותר באיזה אופנים, מה שאינו אסור לאחר אלא שמחמת נדרו. וזה מובן. אבל בתרומה והלה מה מעלה או מוריד זה שאינו אסור לכל אלא לזרים וטמאים, הרי ענין זה אינו גורע כלל מפעולתו של הנדר, שהרי הוא עצמו כשקרא שם לתרומה והלה גם הוא לא אסור אלא לזרים וטמאים, ולא אכולי עלמא, ואיסורה דרחמנא לא שיינהו ולא גרע ממנו כלל, א"כ איך מוכחה מדאיינו אסור לכל שאין איסור מהמת נדרו. בשלמא בכל ענייני קדשים הנז' כיוון שהאיסור דרחמנא שלאחר זריקת דמים הוא פחות מהאיסור שלפני כן, שמחמת נדרו, זה מוכיחה שהוא איסור נפרד ושותה מהאיסור שלפני כן, אבל בתרומה והלה מلنן שהוא דבר נפרד. ובאמת אדרבה יותר היה נראה לדמותו לנתר דעתלה, שאמרו עלייו גם' שכיוון שגם לאחר זריקת דמים אסורה כשלפנינו כן שמחמת נדרו, אמרין דאכתי היי דבר הנדר, למורת שבאמת ע"י הזריקת דמים הייתה כאן עוד חלה ואיסור מלבד הchlות והאיסור שהחיל בקריאת שם עוללה. הכותב.

ובריש פ"ב (יב:). בד"ה כהلت אהרן וכתרומתו, הוסיף הר"ג ביאור זו"ל: שאע"פ שהל איסור על ידי קריית שם, לא מיקרי דבר הנדר, שאע"פ שהוא אסור להה ומותר להה, לא מהמת נדרו (אסורי), "שהרי כשהפרישן לא פירש", אלא ודאי מי דאסורי לזרים, מהמת איסורה הוא דרמא רחמנא עלייהו. ע"ב. דמ"בואר שהרגיש הר"ג במה שעורנו, שהאיסור של תרומה והלה אינו סותר את הפרשה והקריית שם של המפריש. ומתרץ שהמפריש כשקרא שם לא חילק, ור"ל שכונתו הייתה לאסור את התרומה והלה על כו"ע, אפילו על הכהנים, וא"כ כיוון שלמעשה תרומה והלה מותרים לכהנים זה מורה שאין איסורן מהמת נדרו, אלא הוא איסור נפרד דרמי עליה רחמנא. אבל כל עין לך תצפה שיש בזה הרבה מן הדוחק, חדא דבזמנם שהיו

נותנים התרומה בפועל לכהן, דוחק רב לומר שהמפריש לא יידע שהתרומה שmares מותרת ונאכלת לכהנים. ותו דאף אם כוונתו כן", מה איכפת לנו, סוף סוף י"ל דהוי דבר הנדור, אם איסורה רק מחמת נדרו.

ואמרתי בעניין לישב ולבאר העניין בטוט"ד ע' פ' מה שאמרו רבותינו בספרי (פרשת קrho פיסקא קיט) על הפסוק (במדבר ייה, כא) ולבני לוי הנה נתתי כל מעשר בישראל לנחלה, חלף עבודתם אשר הם עובדים את עבדות האל מועד. כל מצות כהונה קנו השם וננתנו לכהנה, אבל זו (מעשר ראשון ללווי) החלף עבודתם, דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר אף זו קנו השם וננתנה ללוויים שנא' (ויקרא כז, ל) וכל מעשר הארץ (וגו לה' הו), ואומר ולבני לוי הנה נתתי כל (כצ"ל) מעשר בישראל. ע"ב. פירוש דרבנן יאשיה רק התנות שנתנים לכהנים קנאם השם וננתנים לכהנים, אבל מעשר ראשון שננתן ללוויים הוא רק משכורת על עבודתם באלהל מועד. ורבי יונתן חולק עליו ומוכיח מהפסוקים שגם במעשר ראשון הדברים אמורים. וא"כ מפורש לפנינו דבתנות התנות לכהנים לכז"ע משלחן גבוח קזו, ורק במעשר ראשון נחלקו. ולענין הלכה קי"ל כרבי יונתן שגם הלויים במעשר ראשון משלחן גבוח קזו. וכדהבאנו במקומו בס"ד מהרמב"ם בהל' תרומות (פי"ב הי"ח ווי"ט). עוד. ושם הארכנו הרבה בכל ענייני זכה משלחן גבוח. ומتابאר מכל העניין דהמפריש תרו"מ אינו מקנה כלום ישירות לכהנים וללוויים, אלא הוא מפריש תרומה לשם השם או מעשר לשם השם, והשי"ת מקנהו לכהנים או ללוויים או ההפרשה נעשית מטעם השבט. וזהו עניין שהכהנים והלוויים זוכים משלחן גבוח. והבאנו שרביבנו יוסף ר' פלט בתשובה הנדפסת בשו"ת הרשב"א ח"א (סימן ייח) כתוב דה"ט דאין מברכים על נתינת התרו"מ לכהנים וללוויים, משום שהישראל הנזון לכהן את המתנות אינו נורנן משלו אלא השם יתברך זכה אורתן לכהן ומשלחן גבוח קזו וכוכ. ע"ב. והובאה תשובה זו בכמה ראשונים. והבאנו מהמאירי בסנהדרין (קיב. ד"ה תרומות) שכתב שכל שללא הגיעו התנות ליד כהן עדין הן נכסי שמיים. ע"ב. וככ"כ מהרש"ל ביש"ש גיטין (פ"ה רס"י כא).

ולאור כל זאת נראה שהפרשת התרומה והחלה היא מעשה שאסור את החלק המופרש על כל העולם וכולל גם הכהנים, כי מעשה ההפרשה עושה את החלק המופרש "נכסי שם" כהגדרת המאירי, ורק אה"כ הש夷"ת מקנהו לכהנים. ואם כניהם אנו בזוה מילא א"ש מ"ש אדוןנו הר"ן זיע"א שכיוון שהתרומה והחלה איןן אסורות על כל העולם, אלא מותרות לכהנים, זו הוכחה שאין האיסור מחמת נדרו, דא"כ היה ראוי שהיא אסור על כל העולם, אלא הוא איסור אחר דרמי רחמנא עליה. כי נתבאר בס"ד שהתרומה והחלה נעשות לא ע"י מעשה אחד של הבעלים דהינו שmares וקורא שם, אלא יש כאן שני הנקנות, הבעלים מפרישו לשמיים, ומצד זה באמת החלק המופרש אכן אסור על כל העולם, ואה"כ בא השלב השני, שהשי"ת מקנהו

**אם גם בתרו"ם בזיה"ז יש זכיה משלחן גבוהה
(זיבואר אם תרו"ם בזיה"ז יש לה עיקר מן התרבות)**

וז. ועודין צריכים אנו למודיע לעניין תרו"ם בזיה"ז, אם המקבלים אותם זוכים בהם משלחן גבוהה, כמו בזמן ההוא שהיה תרו"ם נהגים מה"ת, או שבזיה"ז שהם מדרבנן לא שייך זכיה משלחן גבוהה. ולכארה היה נראה להוכיח מגמ' בכורות (כז). שבזיה"ז שהתרו"ם נהגים מדרבנן אין זכיה משלחן ג', דאיתא ה там, אמר רבא תרומת חוצה לארץ אין בה משום כהן המשיע בבית הגרכנות. ופרש"י תרומת ח"ל מדרבנן היא וכיול ליתנים לכהן המשיע. עכ"ל. וכ"פ הרמב"ם (פ"ה מביכורים ה"ב) והטור ומן הש"ע י"ד (סס"י שכג). והרי הרמב"ם לימדנו שטעם איסור סיוע בבית הגרכנות הוא משום שזוכים במתנות משלחן גבוהה. וא"כ בתרומת ח"ל שאין בה משום מסיע בית הגרכנות על כרחך שאין זוכים בה משלחן גבוהה. וא"כ לכארה ה"ה תרו"ם בזיה"ז דהו נמי מדרבנן בלבד, אין בהם זכיה משלחן גבוהה.

ואולם נראה בס"ד דיש חילוק ואין דומה תרומות ח"ל לתרו"ם בזיה"ז בא"י. כי תרומות ח"ל היא מדרבנן שאין לו עיקר מן התורה, אבל תרו"ם בא"י בזיה"ז אף שהם מדרבנן מ"מ יש להם עיקר מה"ת. וכ"כ הרמב"ם (פ"ה מהל' ביכורים ה"ט). וכן מבואר בחו"ל הרשב"א (יבמות פב). וכן מוכח בש"ת הריב"ש (ס"י רכא) ממ"ש שם, לא גרעעה התקנה מאשר אם לא היה לה עיקר בשל תורה כלל. ע"ש. ודוק. וכן מבואר בטור י"ד (סס"י שכב). וכן בב"י שם. וכ"כ הב"י להלן (סס"י שכג) בפירוש. וכן מבואר בש"ע שם (סס"י שכב וסימן שכג). וכ"כ הפרישה והב"ח והש"ך שם (סס"י שכג). וכ"כ הגאון מהר"י אלגאי בהקדמת אරעא דרבנן (ד"ה זובר). והניף ידו שנית להלן (מערכת הת' אות תרכט), שכן משמע מדברי המשנה למלך (פ"ז מתרומות ה"ז). וכ"כ הגוץ"ב אוירובך בס' משנת הגרא"נ אדרל (פ"א דברכות מ"א, סד"ה ברע"ב ומקמי וכו') בדעת הרמב"ם, וציין למלא"מ (פ"ז מתרומות ה"ז). וכ"כ מהר"ט אלגאי בפ"ד דבכורות (סימן מד ריש ד"ה ועוד). ושל"כ מהרש"ל ביש"ש (פ"ח דחולין סימן ג). וכ"כ הרה"ג המגיה בס"ס פקודת אלעזר נ' טובו (אות ג). וכ"כ ממן החזון איש בכמה דוכתי.

לכהנים. וכיון שכן האיסור של התרומה אינו מחייב נדרו אלא הוא איסור נפרד דרמי רחמן עליה. דайлן מחייב היה ראי שיhiro אסור על כל העולם אף על הכהנים. כך נ"ל בביאור הענין, ובזה הכל מובן בעזהש"ת כמיין חומר. אמנם מצער היה אצל שידען שאין משמע בר"ן שלזה נתכוין, ברם קושטה קאי שנ"ל שהוא דבר נכון בס"ד. הנ"ל.

וזמנם ראייתי לגאון עוזנו שליט"א בשור"ת יביע אומר ח"ו (חו"ד סי' כה אות ג) שישב על מדוכה זו, והוכיח מגמ' גטין (סנה). דתרו"מ בזה"ז אין להם עיקר מה"ת. ושכנן מבואר להדייא בתורת הבית הארוך להרשב"א, המובא בב"י י"ד (סימן קנא דקצ"ג ע"א). אולם לפי חילשות וקוצר דעתך נ"ל שהרשב"א שם מיררי בתרומות ח"ל בזה"ז, וכלל לא בתרומות א"י, דאל"כ אין שחר לדברי הב"ח והדרישה שם במקומם, ובשם מהרש"ל. וגם הם סותרים דברי עצם מהה שבabanו מהם לעיל שכתבו בפירוש שיש לתרו"מ בזה"ז עיקר מהתורה. וכן מ"ש מרן נר"ו בדעת מהרש"ל שיסבור שאין להם עיקר מה"ת, הרי הבאנן שמהר"ט אלגאיי הביא שמהרש"ל כתוב להדייא בפ"ח דחולין (סימן ג) להיפך. ומה שהפוסקים הנ"ל (דס"י קנא) שהביא הראש"ל, לא ביארו זאת שמדובר רק על תרומות ח"ל, כי דברו בהווה במה שהיתה המציאות התדיירה אצלם. וברור. וכן מ"ש ג"ע שליט"א שכן מוכח דעת מרן בש"ע י"ד (סימן שלא סי"א) שאין עיקר לתרו"מ בזה"ז. הנה מדברי מרן (בסט"י שכב וברס"י שכג) שהabanו, מבואר בעיל שסובר שכן יש עיקר מה"ת לתרו"מ וחלה בזה"ז. ובאמת מרן הראש"ל גופיה בתוכ"ד הדר תבריה ליזיה, כי חזיה צדיק שבב"י (רס"י שכג וסט"י שכב) הנ"ל מפורש שיש לתרו"מ עיקר מהתורה בזה"ז. ווע"ש. וא"כ למסקנא גם מרן הראש"ל תנא דמסיעין לען. ומכל זה תשובה מוצאת למה שראיתי להגאון מבריסק בבית הלוי עה"ת (בליקוטים הנ"ד"מ עמוד כח) שכתוב שהאידנא מצוות התלויות בארץ גם עיירן אינו אלא מדרבן. וכן בקדש חזיתיה להגרש"מ עמאר שליט"א בשור"ת שמע שלמה ח"ג (חו"ד סי' כ' וכא) וכ"ה בשור"ת כרם שלמה ח"א (תרו"מ סי ט וסי י) שהעללה שתרו"מ בזה"ז אין להם עיקר מה"ת. וכ"כ בספר דברות יעקב להרחה"ג ר' יעקב דהאן יצ"ו חלק יד החזקה (סימן טו ענף ז). שכבר נתבאר שהסתכמת הפוסקים רוא"ח שתרו"מ וחלה בא"י בזה"ז יש להם עיקר מן התורה. ועוד אומר שכל הלומד דברי הטור והב"י ביו"ד כל סימן שכ"ג, עיניו תחזינה מישרים שהו יסוד החילוק בין תרו"מ וחלה דחו"ל לתרו"מ וחלה של א"י בזה"ז, דשל ח"ל אין להם עיקר מהתורה ושל א"י בזה"ז יש להם עיקר. והלום ראייתי למופת"ד הגרא"ח קנייבסקי שליט"א בס' דרך אמונה ח"ד (פ"ט מהלכות שמיטה ויובל ה"ג, בבואר ההלכה) שהביא המחלוקת בזה, ובתווך דבריו כתוב שדעת מרן הש"ע י"ד (סי' שלא סי"א) שאין לו עיקר מהתורה. ולאחר המכח"ר כבר נתבאר שדעת מרן הש"ע ברורה שכן יש לו עיקר מה"ת. ומה שהיקל ביו"ד שם בתרו"מ בזה"ז כמו דין תרו"מ דסוריא, אינו משום שס"ל שדרגת חיובם שווה, אלא שלא בכל עניין ס"לليل לחומרא בדרבן שיש לו עיקר מהתורה כאילו הוא דאוריתא. כנלע"ד נכון. ואcum"ל.

ולאור חילוק זה, שתורמת דחו"ל אין לה עיקר מה"ת, ואילו של א"י בזה"ז כן יש עיקר, נ' לומר שתורם דאי' אף בזה"ז יש בהם זכיה משלחן גבוהה. וראיה נכוна להז, שהרי בתורם דאי' אסור לסייע בבית הגנות גם בזמן זהה. וא"כ בהכרח יש בהם זכיה משלחן גבוהה, שהרי הרמב"ם תלה ב' עניינים אלו זב"ז, וזאת בעוד שבשל ח"ל מותר לסייע בבית הגנות. והדברים ברורים בס"ד. ועלה בידינו שבתורם בא"י גם בזמן זהה יש זכיה משלחן גבוהה. אבל של ח"ל שאין להם עיקר מה"ת אה"ג גם אין בהם זכיה משלחן גבוהה. ולכן מותר לסייע בהם בבית הגנות. וכן מצאנו בעוד כמה עניינים שדרבן שיש לו עיקר מה"ת נידון כאילו הוא מדאוריתא, ומושא"כ דרבנן שאין לו עיקר. פוק חז. ועפ"ז עליה בדעתינוبعث לישב דברי התוס' בריש סוכה (ב. ד"ה כי), ממה שהקשינו בח"י לשם. ואcum"ל. ודרא"ק. (ואמנם י"ל שכ"ז רק לדעת הרמב"ם דס"ל שזכיה משלחן גבוהה ואיסור סיוע בבית הגנות תלוי בהדי). אבל לשאר פוסקים י"ל בפשיותם שגם בתורם דחו"ל זוכים משלחן גבוהה. ועוד י"ל שאף להרמב"ם כן הוא, וא"ה מותר לסייע בבית הגנות בח"ל, והם אמרו והם אמרו. ודרא"ק). ואחר זמן רב משכתחתי דברים אלו אנהרינחו קוב"ה לעניין ומצאתי את שאהבה נפשי הוכחה לדברינו המעתים, שגם בזה"ז יש זכיה משלחן גבוהה, מגמ' פסחים (סוף דף ע"ב), דפרק, ותרומה היכא איקרי עבודה, ומשני, דתניא מעשה ברבי טרפון שלא בא ממש לבית המדרש, לשחרית מצאו רבנן גמליאל, אמר לו מפני מה לא בא מש לביהם"ז, אמר לו עבודה עבדתי, אמר לו כל דבריך אין אלא דברי תימה, וכי עבודה בזמן זהה מנין, אמר לו הרי הוא אומר עבודה מתנה אתן את כהונתכם והזור הקרב יומת, עשו אכילת תרומה בגבולין בעבודת מתנה בית המקדש. ע"כ. וע' ש"ת ציון אליעזר ח"א (סימן י' אות ג) מ"ש בדברי הגמ' הללו.

[ההמשך יבוא]

הרבי דוד אביגדור / העורך

שיעור איסור אכילת תרומה לזר ולכחן טמא

[המשך מהгалיון הקודם]

אמנם כל זה הוא לשיטת התוס' והריטב"א בගיטין כ' ע"א ד"ה דילמא, דהא דחטה אחת פוטרת את הכרוי מקיים בזה גם מצות נתינה. וכן בתוס' ובפסחים ל"ב ע"ב ד"ה אין, דאמנם חטה אחת פוטרת ומקיים מצות נתינה נמי, ורק זר שאכל תרומה עבי ציבור משום דהוי כתשלומי גזילה, וע"כ אין שם נתינה בפחות מפרוטה. ע"ש. ועי' במנחות ס' ע"א תוד"ה מ', נראה דלא בדירה להו אמאי סגי בכל שהוא לקיים מצות נתינה בתרומה. ע"ש. [ועי' זרע יעקב לר' בן נאים סי' י"א, לגבי נתינה דמתנות לאביונים מה שהאריך בד' התוס'].

אבל בתוס' ר' י"ד בקידושין נ"ח ע"ב ד"ה חטה, מובא במל"מ בהל' מתנו"ע פ"ו ה"ז ד"ה אחר, הקשה, דבתרומה קמ"ל חיטה אחת פוטרת את הכרוי, והכי דרשי' בחולין תנתן לו כו' [עי' גם קל"ד ע"ב: תרומה נתינה כתיב בה], והרי בחטה אחת אין בה שיעור נתינה. ותירץ דאם מצוה ליתן דבר חשוב שהיה בו כדי נתינה, ומיהו אם אינו רוץ ותרם חיטה א' נתkon הכרוי, אלא קיים מצות נתינה. ע"ש. ועי' במל"מ שם מ"ש על ד' התוס' בפסחים. והביא Tosfeta בפאה פ"ד ה"ב: "מתנות כהונה ולוייה נותן כל שהוא ואינו חושש". וכ' שנראה מ"ר הרמב"ם דבעי' ציבור מיהא, משום דכתיב בהו נתינה. ע"ש.

וזולח מדברי התורני"ד דין פטור הכרוי בחטה ודין מצות נתינה הם ב' דיןדים. וידועים ד' הרמב"ם בסהמ"צ שרש י"ב, דמצות הפרשה ומזכות נתינה הם ב' מצות. וע"ש ברמב"ן וקנאת סופרים. ולפי"ז מ"ש שחטה אחת פוטרת את הכרוי הוא מצות הפרשה, אבל מצות נתינה גם מדורי"י אינו מקיים כלל אלא בשיעור פרוטה או ציבור לכל הפחות.

וא"כ באמת אם הפריש חטה אחת דין מקיים בה מצות נתינה, צ"ע לריש לkish שחציו ששיעור מותר מן התורה, אם בחטה אחת יש בה איסור אכילה לזר מן התורה כנ"ל. ואם לא הוא תמורה מאד, איך מקיים מצות נתינה בכלל שהוא ואין בו שם תמורה לעניין איסורא. וגם לר' יוחנן קשה, דהא מיה רק מדין חציושיעור הוא אסור באכילה מן התורה, ואמאי לעניין הפרשה חשוב כשיעור שלם. וצ"ל באמת הוא משום Mai דחזי לאצטורי' עם עוד חטאים לכשיעור הוא דמש"ל לחטה אחת אוכל, מדין תורה מפריש חטה אחת, ונתינה יקיים כשייה לו עוד כרויים ויפריש עוד ויהי כשיעור. וכענין מ"ש המל"מ שם. ע"ש. וצ"ע.